

Practici *de* Audit

Camera Auditorilor Financiari din România

Anul V, Nr. 2(18)/2016

REPORTAJ

Conferința anuală
a Camerei Auditorilor
Financiari din România

IDEI, SUGESTII, EXPERIENȚE

Creșterea valorii auditului
prin dezvoltarea și detalierea
raportului de audit

Noi reglementări în privința
spălării banilor și implicații
asupra auditului financiar

Transparența fiscală –
perspectiva europeană versus
OCDE

Deducerea taxei pe valoarea
adăugată în cazul persoanelor
impozabile cu regim mixt

PREGĂTIRE PROFESIONALĂ

IFRS 16 Leasing – perspective
inovatoare privind contabilitatea
contractelor de leasing

PERSPECTIVE ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE

Aspirații europene ale profesiei
de audit din Republica Moldova

Noua platformă e-learning

La începutul lunii aprilie 2016 devine funcțională noua platformă e-learning.

În cadrul Conferinței anuale a CAFR din 26 martie 2016 a fost făcută o demonstrație pe această platformă, pentru a familiariza auditorii în ceea ce privește utilizarea ei.

Accesul pe platformă se face în baza numelui de utilizator și a parolei care vor fi furnizate de Departamentul Admitere, Pregătire Continuă și Stagiari.

Printre avantajele noului sistem de pregătire se numără posibilitatea înscrierii la cursuri, precum și facilitatea de a opta pentru tematica aleasă din cadrul modulelor propuse. De asemenea, noua platformă oferă posibilitatea utilizatorului de a

urmări progresul înregistrat în cadrul pregătirii profesionale.

La fiecare curs în parte există o zonă de forum în care cursanții vor putea adresa întrebări, iar lectorii le vor răspunde. Suportul înregistrat se găsește sub fiecare curs. Platforma este simplă de utilizat și se încarcă repede, iar dacă se întâmplă ca viteza internetului să scadă filmul nu se întrerupe.

Un avantaj al noii platforme este acela că toate cursurile sunt înregistrate, astfel încât pot fi accesate în orice moment.

Utilizatorii vor putea să descarce adeverințele direct de pe această platformă doar după ce au finalizat cursul.

CAFR My courses ▶ Prima pagină Despre platformă Cursuri Metodă Contact 0 ✉ Radu ▶

CAF Camera Auditorilor Financiari din Romania

Profesionalism și independență

NAVIGATION

- Home
- Dashboard
 - Site pages
 - My courses

My courses

Curs Stagiari an I 2015

- Contabilitatea imobilizărilor financiare, în conformitate cu OMFP 1802/2014
- Contabilitatea creanțelor și datorii. Comparație reglementări naționale și IFRS
- Codul etic al profesioniștilor contabili. Documentarea Secțiunii B2 "Acceptarea numirii sau a renumirii" din Ghidul pentru un audit de calitate
- ISA 240 „Responsabilitățile auditorului privind fraudă în cadrul unui audit al situațiilor financiare”. Exemple practice de circumstanțe care indică posibilitatea existenței fraudei
- ISA 300 „Planificarea unui audit al situațiilor financiare”, ISA 315 „Identificarea și evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă prin înțelegerea entității și a mediului său”. Exemple practice
- ISA 230 „Documentația de audit”. Exemple practice
- ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit”. Exemplu practic
- ISA 500 „Probe de audit”, ISA 501 „Probe de audit - considerente specifice pentru elemente selectate” și ISA 505 „Confirmări externe”. Exemple practice

SUMAR

ANUL V, NR. 2 (18)/2016

REPORTAJ

**Conferința anuală
a Camerei Auditorilor
Financieri din România**

3

INTERVIU

Martin Manuzi,
*Director General
pentru Europa
al ICAEW*

**Forumul strategic al profesiei
contabile**

16

IDEI, SUGESTII, EXPERIENȚE

**Creșterea valorii auditului
prin dezvoltarea
și detalierea
raportului
de audit**

Șerban Toader,
*KPMG România și
Republica Moldova*

19

**Noi reglementări
în privința spălării banilor
și implicații asupra
auditului financiar**

Marina Oprea,
auditor financiar
Claudia Florea,
auditor financiar

23

**Transparența fiscală –
perspectiva
europeană
versus OCDE**

Ramona Lupoi
*(Jurubiță),
ASE București*

30

Deducerea taxei pe valoarea adăugată în cazul persoanelor impozabile cu regim mixt

Cristina Dumitrache,
GSR Accounting Expertise
Carmen Nicoleta Voinea,
Colegiul Tehnic
„Constantin Istrati”, Câmpina

34

PREGĂTIRE PROFESIONALĂ

IFRS 16 Leasing –
perspective inovatoare
privind contabilitatea
contractelor de leasing

Alexandra Mutulescu, ACCA

41

PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE

Aspirații europene ale
profesiei de audit din
Republica Moldova:

*situația curentă
a procesului
de armonizare
și transpunere
a Directivelor
europene*

48

Marina Șelaru,
ACAP Republica Moldova

Antonia Șchendra,
ACAP Republica Moldova

© CAFR

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR).
Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al CAFR,
fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

Practici de
Audit

Revistă editată de
**Camera Auditorilor Financiari
din România**

Colegiul editorial

**Daniel Botez, Ana Dincă, Elena Iordache,
Iosif Cornel Kameniczki, Clemente Kiss, Ana Morariu,
Mirela Păunescu, Andreia Stanciu,
Filip Stoica, Monica Ștefan**

Adresa: Str. Sirenelor nr. 67-69, sector 5, București,
Telefon: 021.410.74.43, interior 120,
Fax: 021.410.03.48, e-mail: revista@cafr.ro.
ISSN: 2284-6689; ISSN on-line: 2284-6697

Tipar: Universal Color SA, Str. Victoriei, Complex Fortuna - parter,
Pitești, Jud. Argeș, tel.: 0248/215 788; e-mail: universal@universalcolor.ro

Colegiul editorial și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate, care revine exclusiv autorilor.

Redacția

Prof.univ.dr.
Mădălina Dumitru
– senior editor

Cristina Radu
– secretar de redacție

Nicolae Login
– prezentare grafică
și tehnoredactare

**Flavia Tudor
Cioriceanu,**

**Adrian Popescu,
Diana Săndulescu,**

**Daniela Ștefănuț,
Angela Tudor**

București - 26 martie 2016

Conferința anuală a Camerei Auditorilor Financiari din România

Pe 26 martie 2016, la RIN Grand Hotel din Capitală, s-a desfășurat Conferința anuală a Camerei Auditorilor Financiari din România.

Conform normelor aprobate de Cameră la conferință au fost prezenți membri cu drept de vot, auditori de onoare, membrii Comitetului de Excelență și ai Comisiei de Auditori Statutari. De asemenea, au participat invitați din partea unor instituții publice și organizații profesionale care colaborează cu Camera Auditorilor Financiari

din România, precum Consiliul pentru Supravegherea în Interes Public a Profesiei Contabile, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Camera de Comerț și Industrie a României, Camera de Comerț și Industrie a municipiului București, Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, Camera Consultanților Fiscali, Curtea de Conturi a României, Curtea de Conturi a județului Ilfov, Banca Națională a României, Uniunea Profesiilor Liberale din România.

În deschiderea lucrărilor Conferinței, **Gabriel Radu**, președintele Camerei Auditorilor Financiari din România, a adresat tuturor celor prezenți la acest eveniment un salut din partea Consiliului Camerei. El și-a exprimat încrederea în succesul Conferinței și a mulțumit tuturor celor prezenți

pentru participarea la acest eveniment important din viața organismului nostru profesional.

A urmat transmiterea de mesaje din partea unor instituții sau organizații invitate la Conferință, din care reproducem câteva pasaje semnificative.

Mesaje de salut

Ministerul Finanțelor Publice a transmis felicitări Camerei Auditorilor Financiari din România pentru activitatea din anul 2015.

Prof. univ. dr. Robert Aurelian Șova, președintele Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România a felicitat echipa CAFR și membrii pentru activitatea din anul 2015. El a afirmat că CECCAR a colaborat foarte bine cu CAFR și susține interesele profesiei de auditor financiar. CECCAR recomandă către autoritățile naționale și europene un proces de autoreglementare la nivel de profesie.

Marius Vorniceanu, vicepreședinte – membru executiv – sectorul Asigurărilor-Reasigurărilor din cadrul Autorității de Supraveghere Financiară a subliniat responsabilitatea comună pe care ASF și auditorii financiari o poartă în fața consumatorilor de produse de pe piața financiară nebancară. Pentru supraveghetori, auditul financiar reprezintă în primul rând o funcție de control care previne furniza-

rea de informații financiare eronate și semnaleză existența unor neconcordanțe cu cadrul legal stabilit prin reglementările în vigoare emise de autoritate. În acest context, ASF pune un accent deosebit pe asigurarea unui audit financiar de calitate, care să acorde credibilitate informațiilor financiare furnizate de către entitățile reglementate, controlate și supravegheate care activează pe piața financiară nebancară. Profesionalismul și comportamentul etic al auditorilor financiari pot contribui la corectarea disfuncționalităților pieței asigurărilor. Lipsa acestora afectează semnificativ percepția publică asupra întregii piețe sau bresle, iar din nefericire pe piețele financiare se resimte un impact negativ extrem de serios în cadrul unor practici incorecte ale unora dintre competitori.

Relaționarea din ultimul an dintre ASF și auditorii financiari a fost apreciată ca cea mai intensă din istorie, iar în realizarea ei un rol important l-a avut Protocolul de colaborare încheiat între CAFR și ASF. Pe piața asigurărilor, prin intermediul auditorilor financiari s-au realizat exerciții de evaluare și analiză la nivelul tuturor societăților de asigurare, dintre care amintim exercițiile BSR și BSRE.

Totodată, exercițiul desfășurat în colaborare cu European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) și Comisia Europeană a fost un real succes, fiind considerat un exemplu de urmat la nivel european, pentru care s-a mulțumit conducerii CAFR.

În procesul de audit financiar trebuie să se asigure același nivel de exigență la nivelul tuturor entităților auditate, ceea ce va reprezenta o confirmare a faptului că informațiile financiare publicate de asiguraători au un nivel ridicat de acuratețe.

Prin acțiunile comune pe care le vor întreprinde, cele două organisme vor contribui la creșterea siguranței, integrității, transparenței și credibilității pieței financiare nebancale.

Prin mesajul președintelui *Consiliul pentru Supravegherea în Interes Public a Profesiei Contabile (CSIPPC)*, **Corneliu Cazacu**, transmis de prof. univ. dr. **Laurențiu Dobroțeanu**, director executiv al CSIPPC s-a reamintit faptul că în temeiul prevederilor Directivei 2014/56/UE privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare consolidate, CSIPPC va avea atribuții sporite începând cu luna iunie 2016, în special referitor la inspecțiile de control al calității la auditorii care prestează servicii de audit statutar la entitățile de interes public. CSIPPC nu intenționează să preia atribuțiile Camerei, atâta timp cât aceasta și le îndeplinește în mod corespunzător, având în vedere că rolul principal al CSIPPC este de supraveghere și nu de preluare a activităților pe care le gestionează CAFR. Se dorește ca organismul de supraveghere să delege CAFR atribu-

țiile pentru care este prevăzută în directivă această posibilitate, în condițiile unei supravegheri permanente, deoarece responsabilitatea finală nu poate fi delegată și aparține organismului de supraveghere. Există speranța ca dialogul și colaborarea dintre CSIPPC și CAFR să fie în continuare la fel de bune cum au fost în ultima perioadă și în interesul profesiei de audit din România și al economiei naționale în general.

Prof. univ. dr. Sorin Dimitriu, președintele *Camerei de Comerț și Industrie a Municipiului București* a subliniat importanța muncii auditorilor și a colaborării dintre cele două organisme pentru rezolvarea unor probleme sistemice ale țării noastre și pentru dezvoltarea pe baze sănătoase a economiei românești.

Așteptările mediului de afaceri în ceea ce privește colaborarea cu auditorii financiari sunt legate în principal de realizarea unor misiuni de audit de calitate, de natură să ofere asigurări pertinente cu privire la corectitudinea informațiilor cuprinse în situațiile financiare.

Având în vedere prudența tot mai mare manifestată pe piață, un raport de audit bine întocmit, realizat potrivit standardelor internaționale în domeniu, poate constitui un element esențial în deciziile care se iau atât de către managementul entității, cât și de către alți utilizatori ai informațiilor contabile, precum băncile, asiguratorii, clienții, furnizorii.

Edler Andras Gyorgy, *vicepreședinte CCIR, președintele Camerei de Comerț și Industrie Covasna*, a prezentat mesajul președintelui **Mihai Daraban** și al echipei sale. Scopul colaborării dintre cele două instituții este să convingă mediul de afaceri de importanța auditului financiar.

Dacă nivelul excelent al activității auditorilor financiari este păstrat, se poate transmite oamenilor de afaceri, cu convingere, mesajul că orice companie auditată înseamnă pentru acționari și pentru conducere transparență și predictibilitate, lucruri esențiale pentru luarea deciziilor în ce privește viitorul oricărei companii.

Florentina Șuşnea, *prim vicepreședinte al Camerei Consultanților Fiscali (CCF)*, a apreciat buna colaborare dintre CAFR și CCF (materializată, de exemplu, prin recunoașterea orelor de pregătire

profesională). Profesiile de expert contabil, consultant fiscal și auditor financiar contribuie la așezarea pe baze corecte și legale a mediului de afaceri și toate trebuie să reprezinte un partener de nădejde al instituțiilor publice (ANAF, Ministerul Finanțelor Publice și nu numai).

Steluța Claudia Oncică, *director, Direcția Cooperare Interinstituțională și Relații Internaționale, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB)*, consideră că misiunea comună a ONPCSB și a CAFR este de a proteja integritatea, stabilitatea și reputația sistemului financiar. Protocolul de cooperare semnat în luna octombrie 2015 aduce clarificări importante în ceea ce privește obligațiile impuse de Legea nr. 656/2002 pentru realizarea acestei misiuni dificile în climatul internațional actual.

„Normele privind instituirea de către auditorii financiari a măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului”, aprobate de Camera Auditorilor Financiari din România în luna decembrie 2015 vor direcționa membrii Camerei în aplicarea legii speciale, cu respectarea Standardului Internațional privind controlul calității (ISOC1), emis de Federația Internațională a Contabililor (IFAC) și adoptat integral de către CAFR. Având în vedere necesitatea implementării în România de către instituțiile competente a sistemului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului prevăzut în Directiva 2015/849/EU, se impune continuarea acestor eforturi comune.

Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor dorește să dezvolte relații de cooperare în domeniu și să realizeze un forum de discuții, schimb de idei cu privire la cele mai bune practici ale profesiei de auditor financiar.

Prezentarea documentelor Conferinței

Președintele a mulțumit tuturor factorilor importanți (cum ar fi MFP, Curtea de Conturi a României, BNR, CSIPPC, ASF), prezenți sau nu la Conferința din 26 Martie 2016, pentru efortul întreprins și pentru ajutorul acordat în anul 2015 pentru creșterea și dezvoltarea profesiei de audit, pornind de la rolul și importanța instituțională a acesteia, dar și profesiilor din România – CECCAR, UPLR, ANEVAR etc., precum și celor din exterior.

La acest punct al ordinii de zi, președintele Camerei, Gabriel Radu, a amintit celor prezenți că, în spiritul deplinei transparențe, toate documentele Conferinței au fost postate integral pe site-ul

CAFR, tocmai spre a fi studiate de toți membrii Camerei din timp.

În cadrul procesului de transparență și deschidere, auditorii au fost invitați, așa cum s-a realizat din 2014, să adreseze întrebări și să transmită preocupările și prioritățile lor către CAFR, utilizând atât instrumentele puse la dispoziție (de exemplu, Forum-ul Camerei), cât și prin intermediul e-mail-ului sau prin audiențe la sediul din București și la reprezentanțele din teritoriu.

În cele ce urmează vom reda, succint, principalele idei cuprinse în prezentările documentelor Conferinței, realizate de membrii Consiliului Camerei.

Gabriel Radu, președintele CAFR

Raportul de activitate al Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România pentru anul 2015

„Trebuie să vedem profesia de auditor ca proiecție cel puțin pentru anul 2020. Pornind de la

această obligație, la nivelul Consiliului CAFR, au fost realizate numeroase activități în anul 2015. Ele se regăsesc în raportul de activitate postat și pe site.

Consider raportul de activitate al Consiliului CAFR pentru anul 2015 un document foarte important. Împreună cu colegul meu, **Clemente Kiss**, vă adu-

cem în atenție principalele elemente și preocupări ale profesiei.

Anul 2015 a fost un an important în care s-au realizat destul de multe proiecte, pe care am încercat să le prioritizăm împreună cu dumneavoastră.

Activitățile propuse pentru anul trecut au fost realizate în proporție de 100%. Am întreprins în plus multe alte activități, întrucât considerăm că suntem datori auditorilor financiari să facem toate eforturile pentru a-i sprijini.

Principalele resurse, parteneriate și priorități aferente anului 2015 au fost dedicate **reformei în audit**. A trecut mai mult de un an de când am început discuțiile despre transpunerea Directivei 2014/56/UE. A fost un an foarte încărcat, cu foarte multe resurse alocate, în special de timp. Mulțumesc colegilor de la CSIPPC, dar și partenerilor și, în special, Ministerului Finanțelor Publice, care au înțeles că varianta de lege pe care România și-o asumă trebuie să fie în interesul public și să producă efectele scontate, acelea de a aduce credibilitate pieței financiare, publicului și, nu în ultimul rând, tuturor utilizatorilor de informații financiare.

Un alt element important al anului 2015 a fost Congresul profesiei și vă reamintesc cu această ocazie că Brașovul a fost pentru două zile centrul Europei din punctul de vedere al profesiei de audit. Evenimentul a beneficiat de participare internațională la cel mai înalt nivel, au fost transmise mesaje care ne-au dat puterea să mergem mai departe. După cum știți, în cadrul Congresului au fost și două momente festive, unul dedicat Zilei Naționale a Auditorului Financiar și unul dedicat acordării certificatului cu drept de practică numărul **5.000**.

În cursul anului 2015 am desfășurat o multitudine de activități pentru membrii Camerei care, la 31 decembrie 2015, erau în număr de 4.632 de persoane fizice, 969 de firme de audit și aproximativ 2.000 de stagiaari.

Așa cum am mai spus și cu alte ocazii, eu și colegii mei, împreună cu dumneavoastră, trebuie să fim preocupați de prezent, dar mai ales de viitor. În acest sens, un lucru pe care nu l-am făcut așa cum ne-am fi dorit vizează **stagiarilor**. Acești aproape 2.000 de stagiaari au nevoie de ajutor, atât la nivelul Camerei, prin formare, cursuri și studii de caz, precum și prin disponibilitatea dumneavoastră pentru a-i îndruma.

În luna decembrie 2015 Consiliul a luat hotărârea de a constitui un grup de lucru la nivelul stagiariilor din anul I, anul II și anul III, pentru stagiarii care se găsesc în ultima etapă de susținere a examenului.

Un alt aspect pe care îl consider foarte important pentru noi este evoluția onorariului mediu pentru misiunile de audit, respectiv scăderea tarifului mediu orar de la 99 lei la 91 lei. Și aici suntem îndreptățiți să ne întrebăm: Ce putem face cu privire la acest aspect, ce facem cu profesia? După cum am mai discutat cu dumneavoastră cu alte ocazii, tarifele la nivel mondial nu sunt în creștere, ci în scădere. Acest lucru s-a întâmplat și în țări precum Franța, Germania, Olanda, Marea Britanie. În aceste condiții, chiar dacă este o situație mai grea, suntem obligați să fim preocupați cu prioritate de calitatea serviciilor de audit prestate.

Chiar dacă avem servicii de audit obligatorii, impuse de lege, și **beneficiarul lor trebuie să vadă valoarea adăugată adusă afacerii și utilitatea activității noastre**. Trebuie să găsim cele mai bune căi pentru a presta servicii de cel mai înalt nivel profesional.

Se discută la nivel european că noua Directivă nu ar trebui să genereze costuri suplimentare pentru beneficiarul serviciului de audit. Eu nu cred acest lucru.

Consider că anul 2016 va fi deosebit de important, nu numai datorită Directivei, ci mai ales datorită **cadrelor de raportare**, modelului de raport pe care trebuie să îl introducem și noi. Raportul va implica o responsabilitate mult mai mare a auditului. Vor fi exigențe și cerințe crescute, dar cred că în aceste condiții nu este posibil să crească și calitatea, concomitent cu scăderea tarifelor.

În ceea ce privește **vizibilitatea pe plan intern**, menționez câteva aspecte importante: am organizat peste 25 de evenimente la nivel național și peste 30 de evenimente în țară. Am încheiat mai mult de opt protocoale cu instituții ale statului. Ele au determinat prezența invitaților aflați alături de noi astăzi, reprezentând parteneri care ne-au asigurat că se bazează pe serviciile noastre.

Cel mai important eveniment pe plan național a fost **deschiderea reprezentanței regionale a CAFR de la Timișoara**. Așa cum am promis, am venit mai aproape de colegii noștri auditori și de

mediul de afaceri din zona de vest a țării. Știm că mai sunt neacoperite zonele Craiova și Constanța. Credem că cel mai bine este să așteptăm transpunerea la nivelul României a legii privind reforma auditului, după care să vedem cum se așează profesia și dacă aceste două zone îndeplinesc condițiile în ceea ce privește numărul de membri, pentru crearea reprezentanțelor. Nu excludem deschiderea acestor reprezentanțe regionale. În același timp, trebuie să fim foarte atenți și la costuri, dar am siguranța că vom găsi cea mai bună cale.

În ce privește comunicarea cu dumneavoastră, vreau să fac referire la una din publicațiile noastre – **revista „Practici de Audit”**. Prin intermediul acesteia pot fi diseminate preocupările dumneavoastră, situațiile pe care le-ați întâlnit în practică, concluziile la care ați ajuns. Știind că aveți foarte multă experiență, vă rog să o împărtășiți și colegilor care sunt mai noi în profesie, precum și instituțiilor cu care colaborăm și care primesc această revistă. Sunt sigur că veți găsi timp pentru a scrie articole și pentru a le transmite profesiei și celorlalți utilizatori.

Un alt element important pentru informarea dumneavoastră este newsletter-ul **InfoAudit**, pe care îl primiți în fiecare lună și pe care îl găsiți și pe site. Ne dorim să promovăm pe pagina web a Camerei cât mai multă informație pentru o profesie activă și pentru a putea veni în sprijinul dumneavoastră. Vă așteptăm să formulați idei, recomandări și propuneri de îmbunătățire, pentru că numai împreună putem face ca lucrurile să meargă și mai bine.

La nivel internațional, cel mai important a fost momentul în care recunoașterea noastră, a profesiei, s-a concretizat în cadrul IFAC prin alegerea colegului nostru Clemente Kiss ca membru al **Comitetului pentru Dezvoltarea Organizațiilor Profesionale Contabile (PAODC)**, pentru o perioadă de trei ani, după parcurgerea unor etape de selecție foarte riguroase.

Am avut întâlniri cu Federația Europeană a Contabililor (FEE), nu doar la adunările generale, ci și în cadrul altor activități. De asemenea, ne-am întâlnit cu președintele FEE în grupurile de lucru, am avut întâlniri cu Banca Mondială, care este un partener foarte important pentru CAFR, în cadrul Programului de Reformă a Contabilității și Consolidare Internațională (REPARIS). Acesta este un program regional care vizează crearea unui

mediu de politici transparente și a unui cadru instituțional eficace pentru raportarea corporativă în Europa Centrală și de Sud-Est.

Cele mai importante evenimente au vizat aspecte de reglementare a auditului și mai ales inițierea de către CAFR a proiectului **Quality Assurance Network (QAN – Rețeaua de Asigurare a Calității)**. Obiectivul principal al QAN este de a crea o rețea puternică și de sine stătătoare cu rolul de a consolida practicile de monitorizare a auditului, cu accent prioritar pe politici, proceduri, metodologii de audit, precum și pe conținutul și structura documentelor de lucru. În luna februarie a acestui an s-a desfășurat la București primul eveniment din cadrul acestui proiect. S-a bucurat de o foarte mare încredere, mai ales în rândul colegilor de la controlul calității, precum și în rândul partenerilor internaționali. În cadrul discuțiilor am împărtășit din experiența fiecăruia dintre noi, de aici rezultând multe idei și debateri. Acest forum întrunește în jur de zece corpuri profesionale internaționale. Informații suplimentare au fost publicate în InfoAudit.

Referitor la **controlul calității**, trebuie să fim deschiși și să recunoaștem că acest control nu își propune să sancționeze și nu trebuie văzut ca un instrument incisiv, ci trebuie interpretat ca un instrument pro activ menit să corecteze, să vă ajute și, nu în ultimul rând, să vă protejeze în ceea ce privește răspunderea pe care o aveți.

În anul 2015 constatăm o scădere a numărului de calificative „A” acordate. Astfel, dacă în anul 2014 au fost acordate 308 calificative „A”, în 2015 au fost acordate doar 157. Știm că ne dorim cu toții calificativul „A”, pentru că este unul din criteriile de selecție pe o piață concurențială. Pentru asta trebuie să reconsiderăm controlul calității și să vedem ce putem îmbunătăți, pentru că ne aflăm într-o etapă a profesiei în care avem obligația să privim în viitor și nu în trecut.

De asemenea, anul 2015 a fost primul an în care inspecțiile de calitate pentru misiunile de audit statutar derulate de auditorii financiari la entități de interes public, au fost desfășurate de către CAFR cu participarea, în calitate de observator, a inspectorilor din cadrul CSIPPC.

În urma inspecțiilor din 2015 s-a constatat faptul că auditorii nu folosesc proceduri de lucru unitare și standardizate, conforme în totalitate cu ISA, precum și o scădere a calității activității la auditorii care

lucrează în echipe mici. **În acest sens, soluția ar putea veni din coagulare și nu din divizare.** Sunt convins că un audit de calitate nu poate fi făcut de o singură persoană, nici când este vorba de auditul proiectelor finanțate din fonduri europene, care presupune mai multe cerințe și exigențe. În acest sens, poate că acum ar fi oportun pentru companiile mici să se asocieze.

Un alt aspect negativ constatat este preocuparea mai multor auditori financiari de a crea un număr cât mai mare de probe de audit, care ulterior s-au dovedit a fi neadecvate din punct de vedere calitativ. În această privință, cred că este necesar să organizăm cursuri dedicate, pentru ca la finalul anului 2016 să înregistrăm o îmbunătățire a acestei situații.

Referitor la **accesul la profesie**, s-au constatat unele schimbări cu impact asupra exigenței examenului.

Pentru formarea profesională am încercat, în măsura posibilităților, a parteneriatelor și a disponibilității, să venim în întâmpinarea dumneavoastră și să organizăm cât mai multe cursuri care nu sunt obligatorii, pentru a vă aduce în atenție probleme legate de fiscalitate, reglementări contabile și alte preocupări similare. Vă asigurăm că vom face acest lucru și în continuare.”

Clemente Kiss,
vicepreședinte al Consiliului CAFR

„Reforma în audit la nivel european este un subiect de mare actualitate. Această reformă care constă într-un pachet legislativ format dintr-o Directivă și un Regulament urmează a fi aplicată începând cu

luna iunie a acestui an în cadrul celor 28 de state membre ale UE, din care face parte și România. Este foarte important de menționat că pachetul legislativ include un număr semnificativ de opțiuni și există o anumită flexibilitate în ceea ce privește implementarea la nivel național a acestor opțiuni de către statele membre. Totuși, se dorește să nu existe discrepanțe majore între statele membre, pentru a se asigura comparabilitate și o reformă eficientă la nivelul Uniunii Europene.

Ar trebui să ne amintim de ce a apărut necesitatea acestei reforme în audit. Așa cum știm, **ca urmare a crizei financiare**, la nivel global s-au luat măsuri importante în domenii relevante, astfel încât **să se restabilească încrederea în piețele financiare, să se asigure consolidarea credibilității raportării financiare. În ceea ce privește auditul**, punctele în care s-a considerat necesară o schimbare semnificativă au fost **calitatea, independența și transparența**. Astfel, la nivel european, în domeniul calității au fost adoptate standardele internaționale de către toate țările membre, pentru asigurarea independenței s-au luat măsuri cum ar fi rotația obligatorie a firmei de audit, s-au impus anumite restricții în ceea ce privește serviciile de non-audit, și, de asemenea, s-a consolidat rolul comitetelor de audit.

Au existat discuții importante la nivel internațional în ce privește asigurarea independenței. Făcând o comparație constatăm că în SUA nu s-a implementat cerința de rotație obligatorie a firmei de audit și nici restricționarea excesivă a serviciilor de non-audit.

Există voci care spun că aceste măsuri vor crea costuri și birocrație suplimentare, însă viitorul ne va demonstra care dintre regiuni, Europa sau SUA, a ales cea mai bună soluție.

Pentru România, după implementarea noului pachet legislativ în domeniul calității, se va pune un accent deosebit pe rolul primordial al supravegherii în auditurile efectuate la entitățile de interes public. În ceea ce privește independența, se va pune accent pe rolul comitetelor de audit în asigurarea cerințelor de independență. Referitor la transparență, foarte curând rapoartele noastre vor fi mult mai extinse. Modificarea de bază în aceste rapoarte va consta în faptul că va trebui să includem cele mai importante aspecte de denaturare semnificativă, precum și răspunsurile noastre la aceste riscuri de denaturare.”

Ciprian Mihăilescu,
prim-vicepreședinte al Consiliului CAFR

❖ **Prezentarea situațiilor financiare anuale ale Camerei la 31 decembrie 2015**

Au fost prezentate următoarele documente: bilanțul la 31 decembrie 2015 (patrimoniul Camerei cuprinzând evoluția activelor, evoluția capitalurilor proprii, a datoriilor și a provizioanelor), contul de profit și pierdere la data de 31 decembrie 2015 (situația veniturilor și a cheltuielilor).

Concret, veniturile totale ale Camerei în anul 2015 au provenit în cea mai mare parte din cotizațiile membrilor (cca. 88%), din taxe de înregistrare (cca. 3%), din taxe aferente examenelor (cca. 3%), din dobânzi din plasarea disponibilităților (cca. 1%), din alte venituri ca de exemplu taxele de participare la Congres sau sponsorizări (cca 3%) și din activitatea economică (cca. 1%).

Cheltuielile Camerei au acoperit necesități de personal, în proporție de 41%, de lucrări și servicii (40%) și materiale (2%). Alte cheltuieli de exploatare au reprezentat 12% din totalul cheltuielilor, iar cheltuielile cu amortizări și provizioane au reprezentat 3%. În cursul anului 2015 cheltuielile economice au reprezentat 1% din totalul cheltuielilor Camerei.

Informațiile au fost postate din timp pe site și o parte este preluată și în Raportul de activitate pe 2015 al Consiliului CAFR, postat pe site.

Eugeniu Țurlea,

președintele Comisiei de auditori statutare
a CAFR

❖ **Prezentarea raportului Comisiei de auditori statutare asupra situațiilor financiare ale Camerei încheiate la 31 decembrie 2015**

„Echipa de auditori statutare a fost formată pentru anul 2015 din **Anișoara Nacu, Mihai Manolache și Eugeniu Țurlea**. Echipa noastră a participat la ședințele de Consiliu și a avut și alte însărcinări pe care le-a finalizat cu succes.

S-a prezentat Raportul de audit care însoțește setul de situații financiare ale CAFR pentru anul 2015 și conform acestui raport în opinia auditorilor situațiile financiare au fost întocmite sub toate aspectele semnificative în conformitate cu Ordinul nr. 1969/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial și cu politicile contabile descrise în notele la situațiile financiare, ceea ce ne permite a ne exprima o opinie nemodificată.”

Ciprian Mihăilescu,

prim-vicepreședinte al Consiliului CAFR

❖ **Prezentarea execuției bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2015**

„Așa cum s-a prezentat și anterior, la nivelul situațiilor financiare 2015, pentru acest an veniturile totale realizate au avut valoarea de 9.753.836 lei.

În legătură cu valoarea cheltuielilor, acestea au fost 9.838.567 lei.

Consecința tuturor informațiilor pe care le-am prezentat este că am avut un rezultat negativ al exercițiului financiar 2015, în valoare de 84.731 lei.”

Mirela Păunescu,

vicepreședinte al Consiliului CAFR

Programul de activități pentru anul 2016

„Încep prin a menționa că o parte din activitățile propuse pentru anul 2016 sunt în curs de derulare în acest moment.

Pornind de la tendințele pe care le-am identificat pentru 2016 (de fapt orizontul de timp pe care l-am avut în vedere este puțin mai larg, până în 2020) continuăm cu riscurile identificate, urmând să prezentăm apoi activitățile concrete pe care dorim să le desfășurăm pentru a veni în sprijinul membrilor noștri.

Cele mai importante tendințe ale anului 2016 sunt cele care au puterea să modifice profesia și modul în care auditorul se raportează la misiunile pe care le va desfășura. Ele sunt reprezentate de **evoluția tehnologiei**. Atâta timp cât sistemele informatice ale clienților sunt în continuă schimbare, atâta timp cât raportarea financiară este bazată pe un sistem integrat care acoperă toate zonele dintr-o companie și care se bazează în mare măsură pe sistemele informatice, auditorul nu are altă soluție decât să se adapteze. Impactul va fi în primul rând asupra auditorilor mici și mijlocii, cei care de regulă nu au resursele necesare pentru a investi sume mari pentru a ține pasul cu tehnologia. Pentru aceste probleme trebuie găsite soluții atât în ceea ce privește partea de *hardware*, cât și partea de *software*, de programe care vor fi utilizate în măsură din ce în ce mai mare de către auditori. La nivelul UE, sunt țări care au încercat să își dezvolte propriile aplicații IT de audit pentru a veni în sprijinul membrilor lor. Ne gândim la o soluție ce va putea fi aplicată și în România.

Pentru că tehnologia este în continuă evoluție, modul prin care CAFR dorește să comunice cu membrii săi ține cont de această schimbare. Intenția noastră este ca în viitor să punem din ce în ce mai mult accent pe comunicarea pe platforma *e-learning*, prin mediul electronic, prin *e-mail*-urile trimi-

se și mai puțin pe comunicări fizice, pe ședințe, ca urmare a solicitărilor primite de la dumneavoastră, atât auditori cât și stagiați. Încercăm să ușurăm accesul la informații pentru toți membrii noștri, indiferent de zona din care sunt.

A doua tendință importantă este cea de **globalizare**. Suntem unul din statele membre ale UE, se deschid granițele, ceea ce înseamnă, pe de o parte, că va trebui să ne confruntăm cu concurența care vine din afara țării iar, pe de altă parte, că se deschid o mulțime de oportunități pentru auditorii din România care pot practica în mai multe state. În acest sens, am semnat protocoale fie de colaborare, fie de afiliere. Intenția CAFR este aceea de a ușura accesul auditorilor din România la profesia din alte state membre UE. De exemplu, afilierea la asociația Common Content are ca rol principal găsirea unor oportunități pentru ca auditorii din România, în urma unui proces de acces la profesie și de formare profesională continuă, să nu trebuiască să treacă prin tot procesul de autorizare în momentul în care merg în alt stat membru al Common Content, ci accesul la profesie să se facă doar pe baza unor diferențe, a unor examene, care vor fi mult mai ușor de promovat.

Încercăm să găsim resursele necesare pentru ca membrii CAFR să fie pregătiți pentru nevoia de **competențe noi**, pe care vor trebui să le dobândească, de care vor trebui să dea dovadă, ținând cont de schimbările din raportarea financiară. La nivel internațional se pune tot mai mult problema nu numai a unui raport de audit extins (raport ce va necesita abilități suplimentare din partea auditorului care trebuie să descrie utilizatorilor, de exemplu, riscurile identificate, să dezvăluie o serie de informații care nu se regăseau în vechile formate ale rapoartelor), ci și a unor competențe noi, necesare pentru exprimarea de opinii pe baza unor informații din zona non-financiară și din domenii diverse ale afacerii clientului respectiv. Auditorii trebuie să se pregătească pentru aceste schimbări, iar CAFR încearcă să vină cu un plan, astfel încât competențele să fie obținute mai facil de către auditorii noștri.

Vorbind de **riscurile** pe care le-am identificat pentru perioada următoare, la nivel internațional se discută despre faptul că există riscul ca piața să își piardă încrederea în serviciile pe care le furnizează auditorii. Ne putem asigura că acest lucru nu se va întâmpla doar prin prestarea unor servicii de înaltă calitate, iar în acest sens trebuie să ne pregătim și să fim cu un pas înaintea nevoii pe care o sesizează sau

o exprimă participanții la piață, astfel încât aceștia să fie mulțumiți de serviciile noastre și să își recapete încrederea în profesie.

Riscul tehnologic este un risc care, din păcate, va afecta semnificativ profesia, iar o modalitate prin care ne putem proteja este să ne asociem.

Un alt risc este reducerea onorariilor pentru misiunile de audit. Există o presiune foarte mare pentru creșterea calității, concomitent cu scăderea tarifelor de audit. În legătură cu acest fapt, consider că utilizarea unor sisteme informatice moderne poate reduce costurile de audit, dar investiția inițială este mare, nu numai pentru tehnologie, dar și pentru obținerea cunoștințelor necesare pentru a putea face față schimbărilor care se anunță.

Și schimbările legislative reprezintă un risc care face ca auditorul să fie mereu atent pentru a ține cont de schimbările din legislație și de noile cerințe de raportare.

Activitățile pe care ni le-am propus pentru 2016 vizează în primul rând activitățile în sprijinul membrilor. Intenția noastră este să continuăm dialogul pe care l-am demarat cu membrii. Astfel, în cursul anului 2015 au avut loc o serie de întâlniri între președinte sau vicepreședinți și membrii noștri, fie în cadrul cursurilor nestructurate, fie în cadrul altor activități, iar toate sugestiile și propunerile primite au fost centralizate și de multe ori au fost puse în aplicare. Rugămintea noastră este ca, în continuare să participați la aceste întâlniri cu colegii din Consiliul CAFR pentru a vă putea exprima punctele de vedere și doleanțele.

Continuăm seria de evenimente începută în anul 2015 și nu facem referire numai la cursuri nestructurate. Analizăm oportunitatea organizării unor cursuri cu plată cu profesioniști din țară și din străinătate, eventual specializați pe anumite zone de afaceri care sunt de interes pentru o parte din auditori. Dorim să derulăm întâlniri cu mediul de afaceri tocmai pentru a extinde piața de audit. Pentru a găsi noi clienți sau noi tipuri de misiuni pe care să le oferim ne-am gândit că este foarte important ca întreprinzătorii să știe în primul rând ce înseamnă un audit și ce plus valoare poate aduce auditul afacerii lor. În urma unui protocol încheiat cu CCIR intenționăm să mergem în țară și să facem cunoscute serviciile de audit. Nu este vorba de a face reclamă, ci de a facilita întâlnirile dintre auditori și mediul de afaceri.

În plus, organizăm evenimente comune cu Curtea de Conturi și cu alte organisme profesionale. Intenționăm să continuăm seria de cursuri începute inclusiv cu ONPCSB.

InfoAudit va reprezenta în continuare instrumentul pe care îl folosește Camera pentru a comunica în timp real și rapid noutățile interesante pentru profesie, din domeniul reglementărilor sau al noutăților financiar contabile și din domeniul auditului.

Dorim să dezvoltăm forumul CAFR și avem nevoie de ajutorul dumneavoastră. Forumul a fost creat nu numai pentru formularea de întrebări și pentru a primi un răspuns din partea Camerei, ci este o platformă de dezbateri, unde dumneavoastră să vă întâlniți să discutați, să împărtășiți colegilor din experiența acumulată și să avem împreună un schimb de idei și sugestii.

Pregătirea profesională și accesul la profesie sunt subiecte-cheie în orice profesie liberală. Pentru accesul la profesie am schimbat puțin optica, în sensul că, persoanele care doresc să devină auditori financiari trebuie să posede o arie mai extinsă de cunoștințe, pentru că vrem să ne asigurăm că viitorii profesioniști în audit au un nivel de pregătire adecvat.

Vrem să venim și în sprijinul celor care se află în perioada de stagiu prin crearea unui exemplu concret, a unui dosar de audit, pe care toți stagiarii să îl poată parcurge. Totodată, se va schimba accentul pus pe stagiul de practică în sensul că vor fi făcute controale mai amănunțite pentru a ne asigura că stagiarul face cu adevărat practică pe lângă un auditor și capătă cunoștințele necesare. În plus, stagiarii vor avea acces la o parte din subiectele de examen din anii anteriori, precum și la mai multe materiale pe baza cărora să se pregătească.

În ceea ce privește controalele de calitate, ne dorim construirea unui parteneriat cu membrii CAFR bazat pe prevenție. Astfel, procesul de monitorizare a activității auditorilor nu trebuie perceput drept un instrument care vine să aplice sancțiuni, ci dimpotrivă, rolul acestuia este de a preveni eventualele situații care ar conduce la lucruri nedorite. Se va muta accentul de pe controalele care țin cont de modul în care s-a documentat dosarul, pe conținutul dosarului respectiv. De exemplu, se va analiza gradul de adecvare al probelor de audit și metodele utilizate de auditor sau chiar raționamentele pe care auditorul le-a documentat și le-a utilizat în dosarul respectiv.

În ceea ce privește activitatea de reglementare, ne vom implica în continuare în transpunerea la nivel național și internațional a noilor prevederi europene cu privire la piața de audit. Vom participa la acțiunile și evenimentele organizate de Comisia Europeană sau alte instituții și organisme profesionale interne și internaționale referitoare la adoptarea propunerilor legislative de reformă a auditului statutar.

Ne vom implica în armonizarea practicii de audit cu noile cerințe privind auditarea proiectelor finanțate din fonduri europene, pentru perioada 2014-2020.

În curând vor fi aprobate normele privind buna reputație, prin care se vor stabili criteriile clare referitoare la buna reputație a unui auditor financiar.

Pentru reglementarea activității auditorului financiar în domeniul combaterii și prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului CAFR urmează să publice „Ghidul privind obligațiile auditorului legate de prevenirea și combaterea spălării banilor”, un instrument de lucru foarte important în activitatea noastră.

Considerăm că reprezentarea CAFR nivel național și la nivel internațional a fost bine făcută, dovadă fiind numărul mare de mesaje pe care le-am primit și cred că reprezintă un semnal bun și ilustrativ legat de modul în care am colaborat cu alte organisme.

Dar pentru că întotdeauna există loc de mai bine, în perioada următoare încercăm să ne afiliem și la alte organisme profesionale sau la asociații, astfel încât câștigul să fie reciproc.

În final, vreau să vă reamintesc convingerea noastră că numai împreună cu dumneavoastră, prin colaborare, dialog și deschidere vom asigura succesul profesiei.”

Prezentarea proiectului bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2016

Gabriel Radu, *președintele CAFR*

„Așa cum am spus, anul 2015 a fost un an bun, dar greu. 2016 poate fi și mai bun, dar în aceeași măsură poate fi și mai greu.

Bugetul propus dumneavoastră, aprobat de Consiliu și publicat pe pagina web a Camerei, a avut ca punct de plecare elementele pe care le-am prezentat împreună cu colegii mei.

Concret, în bugetul pe care vi-l prezentăm am plecat de la activitățile pe care ni le-am propus și pe care suntem obligați să le realizăm: reprezentarea la

nivel național și internațional, organizarea de evenimente pentru dumneavoastră și pentru partenerii noștri, realizarea de investiții pentru a vă transmite tot ceea ce este nou în domeniile de interes pentru auditori. Pe de altă parte, am ținut cont și de obligațiile noastre, de a susține organismul de supraveghere care are rolul de a asigura îmbunătățirea activității de audit, conform noilor reglementări legale și, prin urmare, de a contribui semnificativ la creșterea credibilității situațiilor financiare supuse auditului.

În sensul celor menționate, propunerile au vizat venituri aferente anului 2016 de 10.097.380 lei, în creștere față de 9.753.836 în 2015. Aceste venituri se bazează pe o creștere posibilă a sumei din cotizațiile variabile, întrucât o serie de colegi încă nu și-au îndeplinit față de Cameră anumite obligații ce decurg din activitatea de anul trecut.

În ceea ce privește cheltuielile totale, am pornit de la proiectele, prioritățile și activitățile pe care trebuie să le realizăm. Suma aferentă acestora se ridică la 10.928.870 lei. Se observă o serie de diminuări la partea de cheltuieli cu servicii, dar există și creșteri la anumite capitole, asociate unor activități pe care trebuie să le realizăm. Din aceste considerente, bugetul lui 2016 are un rezultat negativ, de 831.490 lei. Am calculat aceste sume la nivelul predictibilității, al cotizațiilor și al taxelor pe care trebuie să le plătim ca obligație față de profesie ținând cont și de noua lege. Îmi doresc să nu avem acest deficit și vă asigur că, probabil, îl vom apropia de valoarea „0”.

Vreau să fiu foarte deschis și vă comunic că avem obligativitatea să respectăm tot ceea ce ține de partea legală, să respectăm parteneriatele pe care le avem atât la nivel național, cât și internațional, în interesul profesiei.”

Legat de propunerea de buget de venituri și cheltuieli pentru anul 2016, Gabriel Radu, președintele CAFR, a solicitat competență pentru Consiliul Camerei de a veni cu propuneri de modificare pentru bugetul pentru 2016, în sensul îmbunătățirii.

*
* *

Membrii prezenți ai Camerei au fost informați și consultați în privința adoptării hotărârii Consiliului

Camerei referitoare la periodicitatea congreselor profesiei de auditor financiar din România. Propunerea ca data congresului să coincidă cu data Zilei Naționale a Auditorului Financiar iar evenimentul să se desfășoare odată la doi ani a fost votată în unanimitate. Prin urmare, următorul congres al profesiei va fi organizat în luna octombrie a anului 2017.

Un alt punct important asupra căruia membrii cu drept de vot au fost informați și consultați a fost în legătură directă cu procesul de transpunere la nivel național a prevederilor Directivei 2014/56/UE. În baza discuțiilor purtate cu reprezentanții Ministerului Finanțelor Publice și ai CSIPPC, în etapa de finalizare a proiectului de act normativ s-a solicitat CAFR analiza și consultarea cu membrii săi cu privire la durata mandatului membrilor Consiliului CAFR și la modalitatea de alegere a președintelui. Această informare a fost publicată pe pagina web a CAFR, împreună cu restul documentelor prezentate, înainte de data Conferinței.

În urma votului exprimat, s-a optat pentru o durată a mandatului membrilor Consiliului de 3 ani și alegerea președintelui se va face în cadrul Conferinței CAFR, separat de alegerea membrilor Consiliului, în același timp.

Președintele Camerei a menționat că toate elementele privind procesul de transpunere, asupra cărora membrii doresc să fie consultați, vor fi supuse în continuare consultării publice.

*
* *

La finalul lucrărilor, președintele CAFR, Gabriel Radu, a mulțumit tuturor celor prezenți pentru toate aspectele importante pe care le-au semnalat și pentru întrebările adresate. El a reamintit disponibilitatea sa și a membrilor Consiliului pentru dialog, pentru toate proiectele pe care membrii doresc să le promoveze, pentru a putea găsi împreună cele mai bune soluții la problemele identificate. S-a relansat invitația și rugămintea ca membrii să comunice cu Camera, prin toate mijloacele pe care le au la dispoziție, pentru că opiniile și disponibilitatea membrilor de a colabora cu conducerea vor conta esențial în perfecționarea activității Camerei în sprijinul membrilor săi și al profesiei în general. ♦

Forumul Strategic al Profesiei Contabile

Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) și Institutul Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor (ICAEW) au lansat la București Rețeaua de Asigurare a Calității (Quality Assurance Network – QAN). Obiectivul principal al QAN este de a crea o rețea rentabilă și de sine stătătoare cu rolul de a consolida practicile de monitorizare a activităților de audit, cu accent prioritar pe politici, proceduri, metodologii de audit, precum și pe conținutul și structura documentelor de lucru.

Primele lucrări ale QAN s-au desfășurat la București, la finalul lunii februarie 2016. Mesajul transmis a fost că organismele profesionale ce reprezintă auditorii la nivel național sunt parteneri-cheie ai organismelor care supraveghează calitatea serviciilor de audit, ca mijloc pentru adăugarea de valoare și obținerea de beneficii de către companiile auditate.

Întâlnirea internațională a reprezentanților organismelor profesionale și de supraveghere din domeniul auditului care s-a desfășurat la București a fost esențială pentru procesul de întărire a capacității de reglementare a organismelor profesionale incluse în Forumul Strategic al Profesiei Contabile (APSF). Scopurile acestui proces sunt obținerea de rezultate relevante în activitatea de asigurare a calității auditului și de a îi ajuta pe profesioniștii din domeniu să

identifice posibile riscuri. Seminarul organizat la București s-a concentrat pe specificul auditului în cazul companiilor mici și a pus bazele identificării unor noi indicatori de calitate a auditului, la nivel internațional. La întâlnire au participat reprezentanți ai organismelor profesionale și/sau de supraveghere din România, Bulgaria, Polonia, Turcia, Republica Moldova și din alte state din Europa Centrală și de Est. Temele evenimentului au fost dezbătute și în cadrul unei mese rotunde la care au participat reprezentanți ai unor instituții-cheie din România: Autoritatea de Supraveghere Financiară, Camera de Comerț și Industrie a României, Consiliul pentru Supravegherea în Interes Public a Profesiei Contabile, Ministerul Economiei, Curtea de Conturi și Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

În acest context, **Martin Manuzi**, director general pentru Europa al ICAEW, a avut amabilitatea să ne acorde un interviu.

De ce este atât de important acest Forum?

„Forumul Strategic al Profesiei Contabile este o oportunitate fantastică pentru organismele profesionale din regiune să își împărtășească experiențele, să inoveze și să dezvolte noi structuri și servicii care le amplifică relevanța și contribuțiile la viața economică națională, ceea ce înseamnă creștere economică pentru interesul public.”

De ce este importantă această întâlnire din România?

„Prima întâlnire a QAN, care se desfășoară în România, este cu adevărat esențială și ajută la întărirea capacității corpurilor profesionale de a asigura calitatea și

Martin Manuzi,
Director regional
pentru Europa, Institutul
Contabililor Publici
Autorizați din Anglia și
Țara Galilor (ICAEW)

„Noi, ca profesioniști, suntem angajați pe deplin în procese de audit care creează valoare, benefice pentru toți cei implicați în activitățile companiilor, atât pentru cei care le conduc, cât și pentru acționari, care investesc.”

relevanța serviciilor de audit. Ea va avea impact asupra auditului, asupra monitorizării auditului la întreprinderile care nu sunt de interes public. Acest lucru îmbunătățește calitatea auditului. Ne asigurăm totodată că organismele profesionale sunt partenerice cu organismele de supraveghere în rezolvarea chestiunilor care țin de calitate și, cel mai important, ne asigurăm că procesul de achiziție a serviciilor de audit conduce la beneficii și valoare pentru entitățile auditate”.

Cum vor fi folosite temele dezbătute la București în sesiuni viitoare ale Forumului Strategic al Profesiei Contabile?

„QAN are un plan pe doi ani, care include întâlniri pe diverse teme. Am început cu o privire de ansamblu a abordării conceptuale – monitorizarea calității audi-

tului, pentru a ne asigura că această activitate aduce valoare și că nu avem doar o abordare închisă care ar rezulta, să spunem, în inspecții nu foarte relevante. Inițiativa noastră îi ajută pe auditori să identifice unde se află riscul și să își dezvolte calitativ abordările. Așadar, începem cu această zonă și cu cooperarea celor care supraveghează profesia și continuăm cu un aspect particular, precum calitatea auditului pentru companiile mici. Suntem atenți totodată la raționamentul corect și la modul în care inspectorii, cei care evaluează, pot privi aceste judecăți ale auditorilor. Apoi ne vom concentra și pe alte chestiuni, precum indicatorii de calitate a auditului și pe lucrurile noi care apar în permanență pe piață.”

Care este mesajul dumneavoastră pentru Camera Auditorilor

Financiari din România și pentru reglementatorii români? Cum ar trebui să privească aceștia CAFR?

„Apartenența la QAN și derularea programului de doi ani propus vor genera o interacțiune permanentă între organismele profesionale. Considerăm că parteneriatele au o importanță enormă în dezvoltarea rețelei. Așadar, mesajul nostru către autoritățile române de supraveghere și către autoritățile din statele în care organismele profesionale se implică este să ni se alăture pentru a înțelege schimbările care se petrec, calificările pe care le acordăm, modul în care se dezvoltă materialele bibliografice comune. Astfel, susținem dialogul. Suntem foarte încântați că autoritățile de supraveghere au participat la evenimentul nostru, au fost implicate chiar din faza de planificare, la întâlnirea pe care am avut-o la Praga în urmă cu câteva

luni, atunci când ne-am prezentat planul. Au fost alături de noi autoritățile din Bulgaria, Cehia, Ungaria și România. Vrem să continuăm acest dialog excelent, pentru că, la final, mesajul este: lucrăm împreună pentru a sprijini calitatea auditului și, într-un sens mai larg, pentru a sprijini calitatea în procesul de raportare și încrederea investitorilor. Acesta este un scop comun.

Ca partener-cheie în inițierea QAN și ca vârf de lance în organizarea unui asemenea eveniment, Camera Auditorilor Financieri din România a fost la înălțime. De fapt, ar trebui să spun că profesia din România, în integralitate, a jucat un rol-cheie în înființarea Forumului Strategic al Profesiei Contabile. Prima sesiune a Forumului a avut loc la Sinaia, s-a desfășurat excelent, chiar dacă afară erau -25 de

grade Celsius și a fost o discuție constructivă între organismele profesionale. Salut din toată inima ceea ce a făcut profesia din România prin CAFR pentru derularea acestei inițiative și pentru faptul că vor fi parteneri-cheie ai acestui proiect și în viitor.”

Am o întrebare și în interesul publicului general: ce ar trebui să știe acesta despre audit?

„Noi, ca profesioniști, suntem angajați pe deplin în procese de audit care creează valoare, benefice pentru toți cei implicați în activitățile companiilor, atât pentru cei care le conduc, cât și pentru acționari, care investesc. Auditul este esențial pentru ca utilizatorii de informații financiare să acorde încredere și să sprijine dezvoltarea companiilor. Iar la

final asta ar trebui să intereseze cel mai mult publicul general.

De asemenea, o componentă importantă a auditului este auditul entităților din sectorul public. Nu am detaliat-o la București, dar purtăm discuții cu CAFR și cu alte entități interesate pentru dezbateră ei în viitor.

Mesajul-cheie pe care vrem să îl transmitem este că suntem angajați să lucrăm, să îmbunătățim relevanța și să asigurăm creșterea calității serviciilor de audit – iar toate acestea sunt în interesul general al publicului.

În concluzie, a fost o întâlnire extraordinară aici, la București, salutăm implicarea organismelor profesionale din România, și în mod special a CAFR în parteneriat și suntem nerăbdători să mai lucrăm cu CAFR și în viitor, pe alte teme.” ♦

Creșterea valorii auditului prin dezvoltarea și detalierea raportului de audit

Șerban TOADER,

Senior Partner și Partener Coordonator Audit,
KPMG în România și Republica Moldova

Criza financiară globală recentă a reprezentat un declanșator pentru o concentrare semnificativă de eforturi în vederea creșterii încrederii publice în raportarea financiară și guvernarea corporativă. Ca atare, inițiativele de a îmbunătăți raportul de audit prin dezvoltarea și detalierea acestuia au fost în conformitate cu cerințele investitorilor, contribuind la relevanța continuă a auditului situațiilor financiare, la o mai bună deservire a interesului public și la introducerea unui nivel de transparență care oferă utilizatorilor de informații financiare ocazia să aprecieze mai bine valoarea unui audit.

Înainte de aceste inițiative, auditorii furnizau o opinie de tip admis/respins cu privire la situațiile financiare ale entității auditate, ceea ce însemna că situațiile financiare ofereau sau nu o imagine fidelă a poziției financiare și a rezultatului operațiunilor în conformitate cu un anumit cadru de raportare financiară aplicabil. Dat fiind că auditorii au acces la o gamă largă de informații, iar publicul în general și investitorii în special sunt deosebit de interesați de aceste informații, dincolo de provocările practice, a fost o cerință general acceptată faptul că auditorii ar trebui să fie mult mai transparenți față de public cu privire la audit, o serie de reglementatori răspunzând chiar cu măsuri în acest sens.

Drept urmare, în data de 15 ianuarie 2015, Consiliul Internațional privind Standardele de Audit și Asigurare – IAASB a emis stan-

darde de audit noi și revizuite privind raportarea, precum și amendamente aferente, cu intenția de a asigura mai multă transparență în ceea ce privește auditul. Printre altele, standardele solicită raportarea aspectelor-cheie privind auditul efectuat la entitățile listate. Cerința ca auditorul să comunice aspectele-cheie privind auditul înseamnă că acesta trebuie să raporteze cu privire la ariile cele mai importante din cadrul auditului și care au necesitat o atenție semnificativă din partea sa. Standardele solicită și raportarea de informații detaliate despre capacitatea entității de a-și continua activitatea, pentru auditul tuturor entităților. De asemenea, pentru toate entitățile, raportul de audit revizuit va include o declarație privind responsabilitatea auditorului pentru „alte informații” și aspectele identificate, precum și descrieri revizuite privind responsabilitățile auditorului și ale conducerii entității. Pentru auditurile efectuate în conformitate cu

Standardele Internaționale de Audit, noile norme își vor produce efectele pentru exercițiile financiare încheiate în decembrie 2016, deși auditorii pot alege să le aplice mai devreme.

În Marea Britanie, raportarea în audit a fost îmbunătățită și dezvoltată mai devreme, întrucât standardele de audit relevante în acest sens au fost adoptate în anul 2013. Investitorii și celelalte părți interesate au avut o atitudine pozitivă față de noile rapoarte.

Ca parte a legislației recente privind reforma în audit, Uniunea Europeană (UE) a adoptat propriile cerințe privind raportarea în audit. Legislația se va aplica efectiv începând cu auditurile aferente exercițiului financiar încheiat la 30 iunie 2017.

Reglementările UE prevăd ca cerință suplimentară includerea în raportul de audit a unei declarații cu privire la faptul că nu au fost furnizate servicii non-audit interzise; altfel, abordarea este

similară cu cea a IAASB și cu cea din Marea Britanie.

Ca stat membru al UE, România va adopta, în consecință, aceste cerințe privind raportarea în audit împreună cu celelalte cerințe ale reformei în audit. Dintre acestea, cele mai semnificative se referă la auditul entităților de interes public și au în vedere aspecte precum rotația obligatorie a firmei de audit, restricții privind serviciile non-audit și rolul extins al comitetelor de audit.

Fără a schimba scopul unui audit independent, noile cerințe IAASB dau posibilitatea auditorului de a oferi utilizatorilor de informații financiare mai multe detalii cu privire la audit și de a îmbunătăți transparența, după cum urmează:

- ➔ cerințe aplicabile tuturor entităților auditate:
 - reordonarea structurii raportului – opinia apare în partea de început a raportului;

- descrieri revizuite privind responsabilitățile conducerii și ale auditorului;
 - descrieri privind procedurile efectuate cu privire la alte informații.
- cerințe aplicabile entităților listate:
- descrierea aspectelor-cheie privind auditul;
 - prezentarea numelui partenerului misiunii de audit (se aplică deja în România);
 - prezentarea altor informații care nu au fost primite înainte de data raportului și a responsabilităților aferente auditorului.

Comunicarea cu cei însărcinați cu governanța reprezintă punctul de plecare în determinarea aspectelor-cheie privind auditul. Din cadrul informațiilor comunicate celor însărcinați cu governanța, auditorul determină acele aspecte care au necesitat o atenție semni-

ficativă din partea sa. Apoi, auditorul determină care dintre aceste aspecte au fost cele mai importante în cadrul auditului situațiilor financiare ale perioadei curente, reprezentând astfel aspectele-cheie privind auditul.

Descrierea aspectelor-cheie privind auditul în cadrul raportului de audit trebuie să includă întotdeauna următoarele:

- motivul pentru care aspectul respectiv a fost considerat a avea o semnificație deosebită în cadrul auditului;
- cum a fost abordat respectivul aspect în cadrul auditului;
- o referință la prezentarea detaliată din cadrul situațiilor financiare, dacă este cazul.

În România sunt în curs de a fi implementate în noua legislație cerințele privind raportarea detaliată în audit, împreună cu celelalte cerințe ale reformei UE în audit.

Deși există câteva opțiuni ale statelor membre în ceea ce privește implementarea locală a legislației, nu există indicii că România va adopta o abordare mai restrictivă decât cerințele minime obligatorii ale legislației UE privind reforma în audit. Un sumar al pașilor principali ce pot fi urmați în vederea pregătirii efective pentru aceste schimbări în funcție de cele mai importante aspecte este prezentat în cele ce urmează:

- Îmbunătățirea/detalierea raportului de audit: conform noilor cerințe, investitorii vor avea acces la informații la care înainte nu au avut acces; comitetele de audit vor avea o interacțiune crescută cu auditorii în ceea ce privește potențialele aspecte-cheie privind auditul, o comunicare deschisă și începută cât mai devreme cu auditorul fiind de mare ajutor în acest sens.
- Restricții privind serviciile non-audit:

- În conformitate cu noile cerințe UE există servicii non-audit interzise, cum ar fi servicii fiscale (cu anumite excepții), servicii care implică participarea la gestiunea sau la procesul decizional al entității auditate, evidența contabilă și întocmirea registrelor contabile și a situațiilor financiare, servicii de evaluare (cu anumite excepții), servicii legate de funcția de audit intern a entității auditate, dar și servicii non-audit permise care se referă în sens larg la orice servicii, altele decât serviciile non-audit interzise, cu condiția ca totalul onorariilor aferente serviciilor respective să se limiteze la maximum 70% din media onorariilor achitate în ultimele trei exerciții financiare consecutive pentru auditurile statutare.
- Așadar, va fi necesară o analiză care să determine furnizorii de servicii profesionale care sunt critici pentru entitate și ce ar trebui achiziționat de la aceștia; ar trebui să urmeze o prioritizare a serviciilor care să fie mai întâi licitate.
- Strategia actuală de achiziții ar putea necesita un proces de revizuire, luând în considerare problemele potențiale de independență cu privire la licitația pentru alegerea furnizorului serviciilor de audit, înțelegând în avans ce servicii sunt deja contractate de la firmele de audit invitate la licitație.

➔ Rotația obligatorie a firmei de audit:

- Se va lua în considerare când este necesară rotația/licitația precum și restricțiile privind serviciile de fiscalitate și alte servicii non-audit;
- Planificarea și contactarea din timp a furnizorilor de servicii profesionale pentru a le înțelege intențiile, deoarece competitorii pot de asemenea organiza licitații pentru achiziționarea de servicii profesionale pentru perioade similare, existând posibilitatea de a afecta disponibilitatea celor mai bune echipe ale furnizorilor de servicii profesionale ce urmează a fi invitați la licitație;
- Înțelegerea restricțiilor furnizorilor de servicii profesionale aferente procesului de licitație privind achiziționarea serviciilor

de audit, în special a restricțiilor privind serviciile non-audit;

- Stabilirea criteriului de decizie în evaluarea furnizorilor serviciilor de audit în cadrul procesului de licitație;
- Investitorii ar putea cere să fie implicați de către comitetele de audit în aspecte privind rotația/licitația privind furnizorul serviciilor de audit.

O pregătire efectivă și eficientă cu privire la aceste schimbări în vederea asigurării unei implementări reușite va trebui să ia în considerare o analiză colectivă și comunicări active cu investitorii, cu membrii comitetelor de audit și ai conducerii despre influența noilor cerințe, precum și determinarea acțiunilor adecvate pentru adaptarea la aceste schimbări. ♦

Bibliografie

1. DIRECTIVA 2014/56/UE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 16 aprilie 2014 de modificare a Directivei 2006/43/CE privind auditul legal al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare consolidate
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0056&from=RO>
2. REGULAMENTUL (UE) NR. 537/2014 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 16 aprilie 2014 privind cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public și de abrogare a Deciziei 2005/909/CE a Comisiei
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0537&from=RO>
3. The New Auditor's Report. Why Change the Auditor's Report Now? What's Changing? What are the Intended Benefits?
<https://www.ifac.org/auditing-assurance/new-auditors-report>
4. FRC issues revised auditing standard: making auditors' work more transparent to investors
<https://www.frc.org.uk/News-and-Events/FRC-Press/Press/2013/June/FRC-issues-revised-auditing-standard-Making-audito.aspx>

Noi reglementări în privința spălării banilor și implicații asupra auditului financiar

Marina OPREA,

auditor financiar, GSR Accounting Expertise

Claudia FLOREA,

auditor financiar, Curtea de Conturi a României

Introducere

Fenomenul spălării banilor și cel al finanțării actelor de terorism au fost incriminate de toate statele și comunitățile statelor civilizate din lume. S-a constatat că banii murdari rezultați din afaceri cu droguri, armament și contrabandă, evaziune fiscală, trafic de organe și ființe umane, fraudă, corupție etc. sunt integrați în bănci, instituții financiare și de credit, pentru a se da o aparență de legalitate provenienței lor sau cu scopul de a fi cât mai greu detectați.

O preocupare principală este reprezentată de confidențialitatea informațiilor financiare. Informațiile privind conturile

La nivel mondial, încă din anul 2001 și având directă legătură cu atacurile petrecute pe 11 septembrie, urmărirea teroriștilor și a banilor cu potențial suspect a câștigat un loc aparte în cadrul sistemelor de reglementare și a practicilor globale din domeniul financiar. Specialiștii au ajuns în mod unanim la concluzia că urma banilor și a informațiilor financiare oferă un acces fără precedent la rețele, locații și activități suspecte.

bancare și înregistrările tranzacțiilor financiare oferă o viziune fără precedent asupra rețelelor sociale din care o persoană face parte și asupra activităților sale. Aceste informații conțin și date sensibile referitoare la viața de zi cu zi a oamenilor.

Acest articol contribuie la dezbaterea privind efectele secundare ale războiului dus în plan financiar și ridică întrebări referitoare la drepturile fundamentale afectate de acest important domeniu de securitate.

În România, cadrul legal în domeniu a fost stabilit prin adoptarea legii nr. 656/2002 privind prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului. Această lege reprezintă principalul act normativ care reglementează în mod unitar prevenirea și sancționarea activităților de spălare a banilor și de finanțare a actelor de terorism, definește noțiunea de spălare a banilor, prevede procedurile de identificare a clienților și de prelucrare a informațiilor referitoare la spălarea banilor, obiectul de activitate și structurile Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor, răspunerile și sancțiunile în cazul încălcării dispozițiilor sale.

Spălarea banilor este procesul prin care anumite persoane transformă veniturile obținute din activități ilegale în venituri legitime sau orice fel de alte bunuri aparent legitime. Printre activitățile ilegale la care ne referim se numără:

→ producția, distribuția și consumul de droguri;

- traficul de arme;
- traficul de materiale nucleare;
- jaful, furtul de automobile;
- prostituția, traficul de carne vie;
- corupția, șantajul;
- falsificarea de monede sau alte valori;
- contrabanda etc.

Analizând în profunzime fenomenele, am identificat câteva etape utilizate de cei implicați pentru obținerea de fonduri nelegale, numite în mod comun bani murdari:

- mișcarea fondurilor obținute în mod direct din infracțiuni;
- ascunderea urmelor banilor pentru a se evita orice tip de investigație;
- disponibilizarea banilor pentru infractori, ascunzându-se originea ocupațională și geografică a fondurilor.

1. Ce este spălarea banilor și cum se finanțează terorismul?

Conceptul de reglementare a fenomenului de spălare a banilor are rădăcini adânci în istoria omenirii și a căpătat o amploare deosebită odată cu dezvoltarea modalităților de tranzacționare a valorilor și a banilor, precum și cu dezvoltarea sistemelor bancare de sine stătătoare. Bani murdari au fost inițial văzuți ca fiind averea ascunsă a indivizilor cu scopul evitării impozitării sau confiscării acesteia, sau o combinație a ambelor consecințe.

În China, comercianții din perioada 2000 î.Hr. își ascundeau bogățiile de conducătorii acelor timpuri pentru că bogățiile le-ar fi fost confiscate, iar ei ar fi fost alungați de pe acele meleaguri. În plus, pe lângă a ascunde bogățiile, comercianții mutau averile în mod continuu și investeau în afaceri în provincii chineze îndepărtate sau chiar în afara Chinei.

De-a lungul mileniilor, conducătorii și statele au impus legi menite să confiscă averile cetățenilor, ceea ce a condus la dezvoltarea evaziunii fiscale și la apariția sistemului bancar offshore. Una din metodele care s-au folosit în timp, în paralel cu sistemul bancar, a fost hawala, numită și sistemul informal de transfer al valorilor, care a permis oamenilor să mute banii dintr-un stat în altul prin evitarea procedurilor statale.

Sistemul informal de transfer al valorilor are la bază onoarea și performanțele unor rețele imense de brokeri, aflați în principal în Orientul Mijlociu, nordul Africii, Cornul Africii și în sub-continutul indian, care activează în afara sau în paralel cu sistemele bancare și cu canalele financiare tradiționale.

În prezent, în România, legea nr. 656/2002 prevede în art. 29 alin. (1) că noțiunea de spălare de bani presupune:

„a) schimbarea sau transferul de bunuri, cunoscând că provin

din săvârșirea de infracțiuni, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri ori în scopul de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei;

- b) ascunderea ori disimularea adevăratei naturi a provenienței, a situației, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni;
- c) dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni”.

Noțiunea de finanțare a terorismului este definită în art. 36 din legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, cu modificările și completările ulterioare:

„(1) Constituie infracțiune de finanțare a terorismului colectarea sau punerea la dispoziție, direct ori indirect, de fonduri, licite sau ilicite, cunoscând că acestea urmează a fi folosite, în tot ori în parte, pentru săvârșirea actelor de terorism sau pentru susținerea unei entități teroriste și se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Săvârșirea unei infracțiuni în scopul obținerii de fonduri, cunoscând că acestea urmează a fi folosite, în tot sau în parte, pentru săvârșirea actelor de terorism ori pentru susținerea unei entități teroriste, se pedepsește cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, al

cărei maxim se majorează cu 3 ani.

- (3) Dacă fondurile obținute în condițiile alin. (2) au fost puse la dispoziția entității teroriste, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni”.

2. În ce situații putem identifica fenomenul de spălare a banilor?

Spălarea banilor este întâlnită în mai multe domenii, ca de exemplu:

în domeniul bancar:

→ tranzacții în numerar

- depozite în numerar neobișnuit de mari făcute de o persoană fizică sau de o companie ale cărei tranzacții aferente activității curente de afaceri nu se pot justifica;
- depuneri de numerar cu valori mici numeroase, dar care în total au o valoare semnificativă;
- utilizarea numerarului în detrimentul tranzacțiilor interbancare;
- schimburi valutare mari fără justificare;
- transferuri de bani din străinătate fără justificare etc.

→ tranzacții interbancare și intra-bancare

- deținerea de către clienți a mai multor conturi, pe care le alimentează frecvent și care nu justifică activitatea curentă a acestora;

- intrări și ieșiri de sume identice în aceeași zi;
- ridicări de numerar din conturi neutilizate frecvent;
- încasări într-un cont de la mai multe persoane fizice, fără explicații logice ale acestora;
- evitarea de către firme a contactului cu sucursalele băncilor etc.

➔ **tranzacții care fac obiectul activităților internaționale offshore**

- plăți regulate către țări care sunt cunoscute ca producătoare de droguri, organizații teroriste, în special plăți electronice care nu au o justificare clară;
- solduri mari, neobișnuite pentru rulajele normale ale clienților etc.

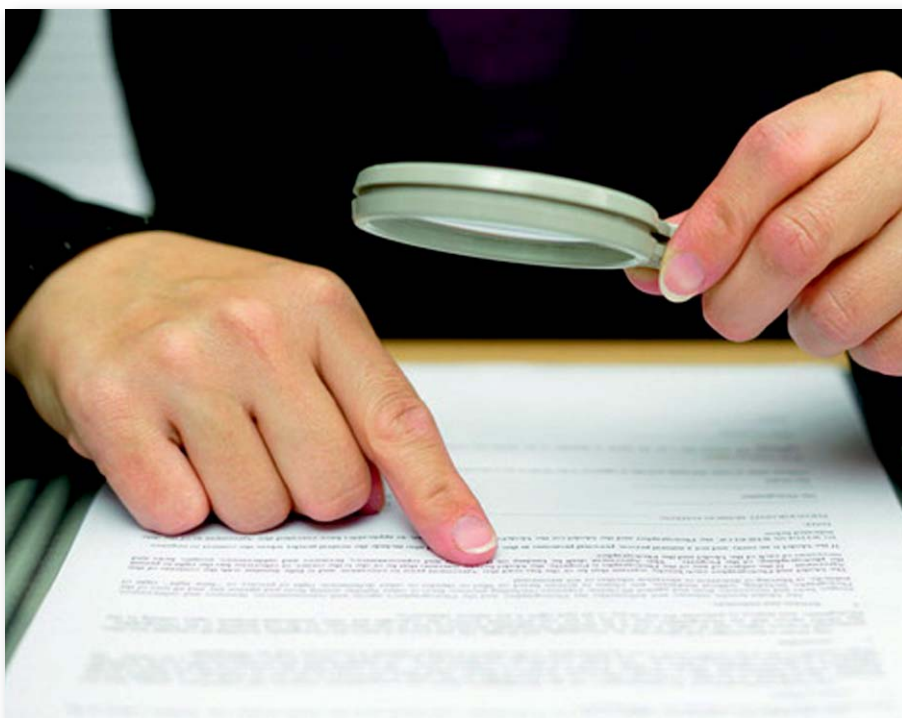
➔ **tranzacții realizate de agenți și de funcționari ai instituțiilor financiare**

- afaceri în care sunt utilizați intermediari, fără apariția proprietarilor;
- schimbări în comportamentul funcționarilor, prin îmbogățirea nejustificată;
- comportamente suspecte ale funcționarilor, de exemplu, creșterea plăților în numerar etc.

În alte domenii decât cel bancar:

➔ **tranzacții pe piața de capital**

- valorificări de acțiuni la cursuri care nu sunt în concordanță cu piața;

- achiziții de acțiuni de la anumite persoane la prețuri nejustificate;
- achiziții de acțiuni făcute de entități din paradisuri fiscale etc.

➔ **tranzacții pe piața imobiliară**

- plăți în numerar la achizițiile imobiliare (acestea au fost limitate începând cu anul 2015);
- tranzacționări de terenuri sau imobile la prețuri foarte mari față de prețul de achiziție;
- tranzacții cu obiecte de artă, autoturisme de lux, iahturi etc.

➔ **tranzacții în domeniul jocurilor de noroc (cazinouri)**

- folosirea de sume mari pentru achiziția de jetoane, care ulterior sunt returnate și este cerut ca banii să fie rambursați

prin cecuri sau ordine de plată;

- solicitarea de chitanțe pentru sumele câștigate etc.

➔ **tranzacții în domeniul asigurărilor**

- polițe de asigurare de valoare mare utilizate pentru garanția unor credite;
- accidente provocate pentru a utiliza polițe de asigurare;
- plăți către asiguratorii din țări considerate paradisuri fiscale etc.

➔ **tranzacții în domeniul financiar**

- societățile care sunt în pierdere în mod constant, dar care au împrumutat de la acționari sume semnificative;
- sume nereale declarate;
- nedepunerea de declarații în mod curent etc.

→ tranzacții în domeniul vamal

- evitarea plăților de taxe vamale prin nedeclararea corectă a valorilor importate;
- supraevaluarea exporturilor în documente pentru a se obține sume de bani din străinătate etc.

→ tranzacții în domeniul valutar

- neprezentarea certificatelor fiscale emise de țara beneficiarului la facturile reprezentând contravaloarea serviciilor de mare valoare;
- utilizarea în mod repetat a plăților în avans, fără restituirea sau justificarea lor ulterioară prin importuri etc.

3. Care sunt atribuțiile auditorilor financiari în identificarea fenomenelor de spălare a banilor și finanțare a terorismului?

Auditorii interni și externi pot juca un rol vital în asistarea organismelor responsabile cu investigarea cazurilor de fraudă, care ar avea ca urmare spălarea banilor.

Auditorii independenți externi servesc drept mecanism de monitorizare a acurateții informațiilor financiare, prevenind și descurajând astfel deturnarea de fonduri (Kimbrow, 2002). Mai exact, auditul extern poate fi folosit pentru a detecta neregulile financiare (de Paula și Attwood, 1976). Spre

exemplu, un director economic care falsifică situațiile financiare poate face aceasta pentru a direcționa fluxuri de numerar ale entității în propriile buzunare sau poate manipula documentele financiar-contabile pentru a reduce impozitul pe profit datorat statului, conducând astfel la crimă organizată. Din moment ce auditorul analizează înregistrările financiar-contabile ale clienților săi, acesta ar trebui să fie capabil să identifice orice abatere semnificativă, putând fi perceput ca fiind prima linie de apărare împotriva spălării banilor.

Firmele de audit, prin însăși existența lor, beneficiază de potențialul de a-și educa clienții pentru a descuraja spălarea banilor prin afacerile pe care le conduc, ceea ce poate avea ca urmare limitarea expunerii clienților la efectuarea din neatenție sau necunoaștere de activități asimilate activităților de spălare a banilor, care ar putea avea consecințe dezastruoase pentru părțile implicate (Standing și van Vuuren, 2003). Din perspectiva **auditării fondurilor europene**, un auditor desfășoară o activitate de audit în vederea obținerii asigurării rezonabile că sistemele de control și gestiune funcționează cu eficacitate, astfel încât cheltuielile certificate să fie legale și regulamentare. Auditorul trebuie să își păstreze scepticismul profesional pe întreaga durată a auditului. Dacă în timpul evaluării riscurilor, al planificării auditului și al testelor sistemice și de fond, auditorul concluzionează că circumstanțele indică o posibilă fraudă, trebuie să cunoască maniera de abordare a suspiciunii de fraudă și modul de raportare a acesteia. Suspiciunea de fraudă **nu este comunicată**

entității auditate în cauză (în vederea prevenirii dispariției elementelor de probare a fraudei). Auditorii trebuie să informeze autoritatea de management sau o altă autoritate desemnată să raporteze la Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) neregulile constatate în ceea ce privește suspiciunea de fraudă (cu excepția cazului în care suspiciunea de fraudă privește autoritatea de management sau alt organism responsabil desemnat), pentru a permite acesteia să adopte toate măsurile necesare pentru apărarea intereselor financiare ale comunității, inclusiv coordonarea cu organismele naționale având competențe de urmărire a fraudelor/neregulilor.

Hotărârea Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 68/2015 pentru aprobarea Normelor privind instituirea de către auditorii financiari a măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului prevede la art. 4, alin. 1 că „firmele de audit au obligația de a desemna printr-un act intern una sau mai multe persoane din cadrul firmei, care au responsabilități în aplicarea prevederilor referitoare la prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, ale căror nume vor fi comunicate Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (...) împreună cu natura și limitele responsabilităților menționate”.

Pe lângă hotărârea de mai sus, menționăm că există o întreagă serie de acte normative conform cărora auditorii financiari activi, persoane fizice și firme de audit, adoptă și aplică politici și proceduri proprii de cunoaștere a clienților pentru prevenirea spă-

lării banilor sau finanțării terorismului, de control intern, de evaluare și gestionare a riscurilor, de păstrare a evidențelor și de raportare, precum și de monitorizare a conformității cu aceste politici și proceduri, pentru a preveni și împiedica implicarea auditorilor financiari în tranzacții suspecte de spălare de bani și finanțare a terorismului, asigurând instruirea corespunzătoare a angajaților. Printre cele mai importante acte normative se numără Legea nr. 656/2002 și Hotărârea de Guvern nr. 594/2008.

Auditorul financiar are obligația să identifice, verifice și înregistreze identitatea clienților și a beneficiarilor reali înainte de a iniția orice relație de afaceri cu aceștia. Mai exact, auditorul trebuie să aibă în vedere principalele elemente privind cunoașterea clienților în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului:

- ➔ politica de acceptare a clienților, prin care se determină categoriile de clienți, în funcție de risc, precum și de monitorizare pe parcursul relațiilor profesionale;
- ➔ măsurile standard și măsurile suplimentare de cunoaștere a clienților pentru fiecare categorie de clientelă;
- ➔ verificarea operațiunilor neobișnuite ale clienților pentru identificarea tranzacțiilor suspecte;
- ➔ modalitățile de întocmire și de păstrare a evidențelor, precum și stabilirea accesului la acestea.

Pentru realizarea misiunilor de audit trebuie avută în vedere politica de acceptare a clienților.

Astfel, atunci când se începe colaborarea cu clienții, trebuie să existe proceduri adecvate de identificare a acestora.

Monitorizarea activității clienților trebuie să fie continuă pe parcursul existenței relațiilor contractuale, astfel încât să poată fi prevenite eventuale evenimente. În funcție de cantitatea de informații obținute cu privire la clienți se stabilesc categoriile de risc în care aceștia pot fi încadrați.

Printre obligațiile auditorului cunoașterea clientelei, așa cum au fost detaliate în Hotărârea nr. 68/2015 emisă de CAFR, sunt:

- ➔ identificarea clientului pe bază de documente și, după caz, de informații obținute din surse independente;
- ➔ obținerea de informații despre scopul și natura relației de afaceri;
- ➔ monitorizarea relațiilor de afaceri, pentru a se asigura că acestea sunt în concordanță cu informațiile privind identitatea clientului, precum și cu profilul de risc.

Aceeași hotărâre stabilește și minimumul de date necesare pentru identificarea clienților persoane juridice și pentru identificarea persoanelor fizice care acționează în numele clientului persoană juridică. Pentru **identificarea clienților persoane juridice** sunt necesare informații ca: numărul, seria și data certificatului/documentului de înregistrare la Oficiul Național al Registrului Comerțului sau la alte autorități; denumirea; codul unic de înregistrare sau echivalentul acestuia pentru persoanele străine; instituția de credit și codul IBAN; adresa completă a sediului social/sediului central sau, după

caz, a sucursalei; numărul de telefon, fax și, după caz, adresa de e-mail, adresa paginii de internet; tipul și natura activității desfășurate; scopul și natura tranzacțiilor/operațiunilor derulate cu entitatea reglementată; identitatea persoanelor care, potrivit actelor constitutive și/sau hotărârii organelor statutare, sunt investite cu competența de a conduce și a reprezenta entitatea, precum și puterile acestora de angajare a entității; numele beneficiarului real, dacă este cazul; identitatea persoanei care acționează în numele clientului, precum și informații pentru a se stabili că aceasta este autorizată/imputernicită în acest sens. Pentru **identificarea persoanelor fizice care acționează în numele clientului persoană juridică** sunt necesare informații ca: numele și prenumele; data și locul nașterii; codul numeric personal sau, dacă este cazul, un alt element unic de identificare similar; domiciliul și, dacă este cazul, reședința; numărul de telefon, fax, adresa de poștă electronică, după caz; cetățenia; calitatea de rezident/nerezident; funcția publică importantă deținută, în cazul clienților care sunt rezidenți în străinătate, dacă este cazul.

4. Cum putem preveni fenomenele de spălare a banilor și finanțare a terorismului prin prisma practicii de audit?

Prevenirea acestor fenomene este dificil de realizat de către audito-

rul financiar, dar acesta poate sesiza clienților situațiile care pot conduce către spălarea banilor sau finanțarea terorismului și poate oferi îndrumări cu privire la evitarea acestora în funcție de relația contractuală în care se găsesc.

Pentru a detalia conceptul prezentat mai sus recomandăm să existe la nivelul firmei de audit o **procedură internă privind activitatea de control intern pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării actelor de terorism** și să se urmărească cu regularitate **procedura de raportare a fraudelor către Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF)**.

Concluzii

În cadrul acestui articol s-au sintetizat aspectele cele mai importante de care auditorul financiar trebuie să țină cont în desfășurarea activității sale în ceea ce privește prevenirea spălării banilor și a finanțării activităților teroriste și am adus în discuție cadrul legislativ și de reglementare care trebuie respectat de profesioniștii în domeniu.

De asemenea, accentuăm importanța majoră pe care o are activitatea auditorilor în detectarea fraudelor cu caracter economic și financiar, prin raportarea justă, luptând astfel împotriva spălării banilor și sporind încrederea în societate, aceștia făcând parte dintr-o categorie de specialiști care beneficiază de un set specific de aptitudini menite să detecteze tranzacțiile potențial suspecte. ♦

Bibliografie

- De Paula, F. C. and Attwood, F. A. 1976. Auditing: Principles and practice. London: Pitman Publishing.
- Hotărârea Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 68/2015 pentru aprobarea Normelor privind instituirea de către auditorii financiari a măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, publicată în Monitorul Oficial nr. 974/29.12.2015.
- Hotărârea nr. 594/2008, Regulamentul de aplicare a prevederilor Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, Monitorul Oficial, Partea I nr. 444 din 13/06/2008.
- http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_en.htm
- <https://raportare.onpcsb.ro>
- <https://www.mfinante.ro>
- Kimbro, M. B. 2002. A cross-country empirical investigation of corruption and its relationship to economic, cultural and institutional variables: An examination of the role.
- Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, publicată în Monitorul Oficial nr. 1.161/08.12.2004, cu modificările și completările ulterioare.
- Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată în Monitorul Oficial nr. 702/12.10.2012, cu modificările și completările ulterioare.
- SAP 19 “The Auditor’s Role and Responsibilities in relation to the Prevention, Detection and Reporting of Money Laundering” in November 2006.
- Standing, A. și van Vuuren, H. (2003), The role of auditors: Research into organised crime and money laundering, Intitute for Security Studies Paper 73, May 2003, pp. 1-14, [pdf] Disponibil la: mercury.ethz.ch/serviceengine/.../73.pdf [Accesat pe 1 aprilie 2016].

Transparența fiscală – perspectiva europeană *versus* OCDE

Ramona LUPOI (JURUBIȚĂ),

Doctorand, Academia de Studii Economice din București

În ultima perioadă, pe fondul intensificării acțiunilor autorităților fiscale la nivel global în direcția identificării tuturor veniturilor care sunt datorate într-o anumită jurisdicție, se acordă o atenție sporită politicii prețurilor de transfer adoptate de fiecare dintre grupurile multinaționale.

Prin urmare, companiile multinaționale trebuie să fie pregătite să prezinte argumente care să susțină deciziile adoptate în domeniul prețurilor de transfer, documentate corespunzător cerințelor grupului, dar având în vedere și regulile pe care le impune fiecare autoritate locală din jurisdicția în care își desfășoară activitatea compania dintr-un grup multinațional.

Pe de altă parte, metodele de control ale autorităților fiscale sunt complexe și se concentrează în principal pe adoptarea unor reglementări din ce în ce mai stricte din perspectiva prețurilor de transfer în cadrul unui grup multinațional, documentație de prețuri de transfer detaliată, penalități drastice pentru neconformitate, dar și metode de control a respectării reglementărilor din ce în ce mai sofisticate.

În acest context, Consiliul European a adoptat pe 8 decembrie 2015 o Directivă (2015/2376) privind schimbul automat de informații în legătură cu soluțiile fiscale, inclusiv Acordurile de Preț în Avans (APA) – acordate de către statele membre ale Uniunii Europene (UE). Scopul Directivei este acela de a spori gradul de transparență în ceea ce privește modul în care autoritățile fiscale hotărăsc să abordeze tranzacții din activitatea companiilor multinaționale.

Directiva solicită statelor membre UE să schimbe, în mod automat, informații referitoare la soluțiile fiscale anticipate transfrontaliere și APA. Conform Directivei, statele membre UE vor fi în măsură să solicite informații suplimentare atunci când consideră că este necesar. Comisia va dezvolta un „registru

central securizat” pentru stocarea informațiilor schimbate, acest registru fiind accesibil tuturor statelor membre UE, în măsura în care este necesar pentru monitorizarea implementării în mod corespunzător a Directivei.

În cazul în care un stat membru UE va emite o soluție fiscală anticipată sau un APA, orice alt stat membru UE afectat de respectiva soluție/acord poate monitoriza situația și eventualul impact pe care aceasta l-ar putea avea asupra veniturilor sale impozabile.

Potrivit Directivei, informațiile care trebuie în principiu comunicate către un stat membru sunt următoarele:

→ identitatea persoanei, alta decât o persoană fizică, inclusiv a grupului de persoane din care aceasta face parte;

→ un rezumat al conținutului deciziei fiscale anticipate cu aplicare transfrontalieră sau al acordului prealabil privind prețurile de transfer, inclusiv o descriere a activităților comerciale sau a tranzacției sau a seriei de tranzacții relevante, prezentat în termeni abstracti, fără să conducă la divulgarea unui secret comercial, industrial sau profesional sau a unui procedeu comercial ori a unor informații a căror divulgare ar fi contrară politicii publice;

→ diverse date legate de emiterea și valabilitatea, respectiv data încetării perioadei de valabilitate a deciziei fiscale anticipate cu aplicare transfrontalieră sau a acordului prealabil privind prețul de transfer, în cazul în care

aceasta este specificată;

- tipul de decizie fiscală anticipată cu aplicare transfrontalieră sau de acord prealabil privind prețul de transfer;
- diverse informații legate de valoarea tranzacției, descrierea setului de criterii utilizate pentru a stabili prețurile de transfer sau prețul de transfer în sine, identificarea metodei utilizate pentru a stabili prețurile de transfer sau prețul de transfer în sine în cazul unui acord prealabil privind prețul de transfer;
- identificarea celorlalte state membre, dacă există, care ar putea să fie vizate de decizia fiscală anticipată cu aplicare transfrontalieră sau de acordul prealabil privind prețul de transfer;

→ identificarea oricărei persoane, alta decât o persoană fizică, din celelalte state membre, dacă există, care ar putea să fie afectată de decizia fiscală anticipată cu aplicare transfrontalieră sau de acordul prealabil privind prețul de transfer (indicând statele membre de care sunt legate persoanele afectate).

Noile reguli vor fi aplicate începând cu data de 1 ianuarie 2017, statele membre UE trebuind să le implementeze până la 31 decembrie 2016. În ceea ce privește soluțiile fiscale emise înainte de anul 2017, se vor aplica următoarele reguli:

→ În cazul soluțiilor fiscale anticipate transfrontaliere și a acordurilor de preț în avans emise, modificate sau reînnoite între data de 1 ianuarie 2012 și data de 31 decembrie 2013, comunicarea (schimbul de informații) va avea loc, cu condiția ca acestea să fi fost încă valabile la data de 1 ianuarie 2014.

→ În cazul soluțiilor fiscale anticipate transfrontaliere și a acordurilor de preț în avans emise, modificate sau reînnoite între data de 1 ianuarie 2014 și data de 31 decembrie 2016, schimbul de informații va avea loc chiar dacă acestea sunt sau nu sunt încă valabile.

→ Statele membre UE pot fi în măsură să excludă din schimbul de informații soluțiile fiscale anticipate și acordurile de preț în avans emise pentru societăți cu o cifră de afaceri anuală netă mai mică de 40 de milioane de euro la nivel de grup, în cazul în care aceste soluții fiscale anticipate și

acorduri de preț în avans au fost emise, modificate sau reînnoite înainte de data 1 aprilie 2016, excepție făcând totuși societățile care desfășoară activități „în principal financiare sau de investiții”.

Această Directivă este un răspuns al Uniunii Europene pe linia reglementărilor OCDE

(Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) și a prevederilor proiectului privind fenomenul de erodare a bazei impozabile și transferul profiturilor (BEPS), întrucât este în parte similar cu „Acțiunea 5” care abordează combaterea practicilor fiscale abuzive luând în considerare transparența și substanța economică. „Acțiunea 5” abordează un aspect deosebit de important al acțiunilor BEPS și anume alinierea impozitării în funcție de jurisdicția unde se creează valoarea adăugată, cu alte cuvinte acolo unde se reflectă substanța tranzacțiilor. Astfel, mutarea artificială a profiturilor în jurisdicții cu cote de impozitare favorabile nu își mai găsește sensul. În vederea susținerii acestui obiectiv, transparența și schimbul de informații reprezintă un instrument esențial pentru autoritățile fiscale, în vederea evaluării și identificării profitului alocat în funcție de locul în care se produce efectiv valoarea.

Cu toate acestea, sunt câteva diferențe între abordarea Uniunii Europene privind obligativitatea schimbului „automat” de soluții fiscale și abordarea OCDE privind schimbul „spontan” obligatoriu de soluții fiscale, dintre care punctăm:

→ Directiva europeană acoperă, așa cum am menționat anterior, soluții fiscale anticipate

transfrontaliere și Acorduri de Preț în Avans, iar noțiunea „transfrontalier” include nu numai soluții care acoperă tranzacții la nivel european, dar și soluții asupra unor tranzacții între UE și state din afara UE; noțiunea de anticipat are o sferă mai largă de acoperire a tranzacțiilor, incluzând și tranzacțiile deja efectuate atâta timp cât sunt efectuate înainte de depunerea declarației fiscale, iar noțiunea de soluție fiscală este acoperită doar dacă se referă la aspecte fiscale și numai dacă se aplică efectiv de contribuabil.

→ Schimbul de informații este mai flexibil din perspectiva Directivei, comparativ cu liniile directoare OCDE, atât în ceea ce privește aplicabilitatea (pentru soluții fiscale anticipate și APA emise, schimbul se face începând cu 1 ianuarie 2017 în Directivă, comparativ cu 1 aprilie 2016 potrivit OCDE), cât și termenul de efectuare a schimbului de informații (în Directivă termenul este de 3 luni de la jumătatea anului calendaristic în care a fost emisă soluția, în timp ce potrivit OCDE termenul este de 3 luni de la data emiterii soluției fiscale).

→ În plus, OCDE recomandă extinderea schimbului de informații și în trecut (adică pentru soluții emise încă din anul 2010) și solicită ca schimbul de informații pentru soluții emise începând cu anul 2010 să se finalizeze până la 31 decembrie 2016, în timp ce Directiva este mai flexibilă și stabilește ca punct de pornire anul 2012, urmând ca aceste soluții fiscale să fie

transmise potrivit procedurii schimbului de informații prevăzută de Directivă până la data de 31 decembrie 2017 (în condițiile detaliate anterior).

- OCDE a stabilit categorii de soluții fiscale care sunt subiect al schimbului de informații, urmând ca informațiile să fie trimise numai către anumite jurisdicții în funcție de un set predefinit de criterii, rezidența fiscală fiind inclusă în aceste criterii. Abordarea Uniunii Europene este diferită, în sensul că toate statele membre vor avea acces la soluțiile fiscale transfrontaliere ale tuturor celorlalte state membre.

Studiu de caz

Un grup de companii multinaționale deținute de o companie holding din Israel operează după cum urmează:

- Patru entități operaționale în domeniul producției de băuturi răcoritoare în Marea Britanie, Olanda, România și Polonia;
- O entitate de management și consultanță în Bulgaria, unde cota de impozit pe profit este de numai 10%;
- Compania de management din Bulgaria solicită și obține în cursul anului 2014 un APA individual prin care se confirmă plata unei redevențe de 80% din cifra de afaceri către compania holding din Israel;
- Compania de management din Bulgaria, care are doi angajați, persoane fizice străine, prestează servicii de management și consultanță celor patru entități operaționale,

nale, onorariul fiind de 25% din cifra de afaceri anuală;

- Urmare a acestei politici de alocare a profiturilor, o mare parte a profiturilor realizate de acest grup în cadrul UE rămâne neimpozitat, deoarece se transferă prin intermediul redevenței de 80% către compania holding din afara UE;
- Având în vedere că cele patru state în care își desfășoară activitatea companiile operaționale nu au avut acces la APA emis de autoritățile din Bulgaria, posibilitatea de a pune în discuție nivelul onorariului plătit către compania de management a fost destul de redusă (exceptând, bineînțeles, documentarea prețurilor de transfer dintre părțile afiliate).
- Urmare a prevederilor Directivei, APA emis în anul 2014

va fi cunoscut de către autoritățile din cele patru state unde își desfășoară activitatea companiile operaționale. În consecință, dacă unul dintre state se consideră afectat în ceea ce privește partea de profituri alocată și supusă impozitării în respectiva jurisdicție, vor putea fi obținute detalii suplimentare în vederea restabilirii sumei corecte a profiturilor impozabile.

În concluzie, la nivel european există preocuparea de a asigura un cadru clar pentru descurajarea migrării sau alocării profiturilor companiilor multinaționale în jurisdicții cu fiscalitate scăzută. Rămâne să urmărim în ce măsură readucerea în discuție a unei baze comune de impozitare se va traduce în măsuri concrete o dată cu preluarea de către Olanda a președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene. ♦

Bibliografie

Directiva (UE) 2015/2376 a Consiliului din 8 decembrie 2015 de modificare a Directivei 2011/16/UE în ceea ce privește schimbul automat obligatoriu automat de informații în domeniul fiscal, disponibil online la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32015L2376> [Accesat pe 25.03.2016].

Planul de acțiune pentru combaterea fenomenului de erodare a bazei impozabile și transferul profiturilor (BEPS) lansat de OCDE.

Deducerea taxei pe valoarea adăugată în cazul persoanelor impozabile cu regim mixt

Cristina DUMITRACHE,
GSR Accounting Expertise

Carmen Nicoleta VOINEA,
Colegiul Tehnic „Constantin Istrati”, Câmpina

Dreptul persoanelor impozabile de a deduce taxa pe valoarea adăugată aferentă achizițiilor de bunuri/servicii destinate utilizării în scopul operațiunilor care dau drept de deducere este parte integrantă și în același timp un principiu fundamental al sistemului de TVA.

Pentru a beneficia de dreptul de deducere a TVA, trebuie îndeplinite condițiile de formă (existența documentelor justificative specifice fiecărui tip de tranzacție: locală, intracomunitară, extracomunitară) și, mai ales, condițiile de fond, așa cum rezultă din jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, respectiv:

- pe de o parte, cel interesat să fie o persoană impozabilă în sensul titlului VII din Codul fiscal și,
- pe de altă parte, bunurile sau serviciile invocate pentru a justifica acest drept să fie utilizate în aval de persoana impozabilă în scopul acelor operațiuni care dau drept de deducere, prevăzute concret de Codul fiscal, iar în amonte aceste bunuri sau servicii să fie furnizate de o altă persoană impozabilă.

Observăm faptul că dreptul de deducere a taxei aferente unor achiziții efectuate de o persoană este condiționat atât de existența calității de persoană impozabilă cât și, mai ales, de măsura în care achizițiile respective sunt utilizate în realizarea operațiilor care conferă acest drept.

În practică, pot exista situații în care aceeași persoană realizează atât operațiuni pentru care nu are calitatea de persoană impozabilă în sensul titlului VII din Codul fiscal, cât și operațiuni pentru care are calitatea de persoană impozabilă. O astfel de persoană fiind denumită *persoană parțial impozabilă*.

De asemenea, în calitatea sa de persoană impozabilă, o persoană poate realiza atât operațiuni care dau

drept de deducere, cât și operațiuni care nu dau drept de deducere, fiind denumită *persoană impozabilă cu regim mixt*. De exemplu, o societate deține o clădire cu două etaje pe care o folosește astfel: un nivel este alocat desfășurării activității de bază (comerț cu produse electronice), în timp ce un nivel a fost dat spre închiriere unei alte societăți. În aceste cazuri, dreptul de deducere a taxei aferente achizițiilor efectuate de persoana impozabilă înregistrată în scopuri de TVA va fi determinat în funcție de capacitatea persoanei de a stabili destinația acelor achiziții, pornind de la premisele:

- ➔ taxa aferentă achizițiilor destinate **exclusiv** realizării de operațiuni care permit exercitarea dreptului de deducere este integral deductibilă;
- ➔ taxa aferentă achizițiilor destinate **exclusiv** realizării de operațiuni care nu dau drept de deducere este integral nedeductibilă.

Cum procedăm, totuși, atunci când taxa este aferentă unor achiziții pentru care nu se cunosc destinațiile viitoare? În fapt, cum deducem taxa pe valoarea adăugată aferentă achizițiilor pentru care persoana impozabilă nu cunoaște dacă vor fi utilizate pentru realizarea de operațiuni care dau drept de deducere sau pentru operațiuni care nu dau drept de deducere, ori nu poate determina proporția în care sunt sau vor fi utilizate pentru operațiuni care dau drept de deducere și operațiuni care nu dau drept de deducere? În aceste situații, taxa pe valoarea adăugată se deduce **pe bază de prorată**, aceasta reprezentând, practic, rata permisă de deducere a taxei pe valoarea adăugată.

Noul Cod fiscal, intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2016, a introdus **o excepție** de la această regulă; în cazul achizițiilor utilizate în vederea realizării de investiții preconizate a fi utilizate atât pentru realizarea de operațiuni care dau drept de deducere, cât și pentru operațiuni care nu dau drept de deducere, este permisă deducerea integrală a taxei pe valoarea adăugată pe parcursul procesului investițional, urmând ca taxa dedusă să fie ulterior ajustată în anul în care sunt realizate primele operațiuni fără drept de deducere. În continuare este prezentat un **exemplu** în acest sens.

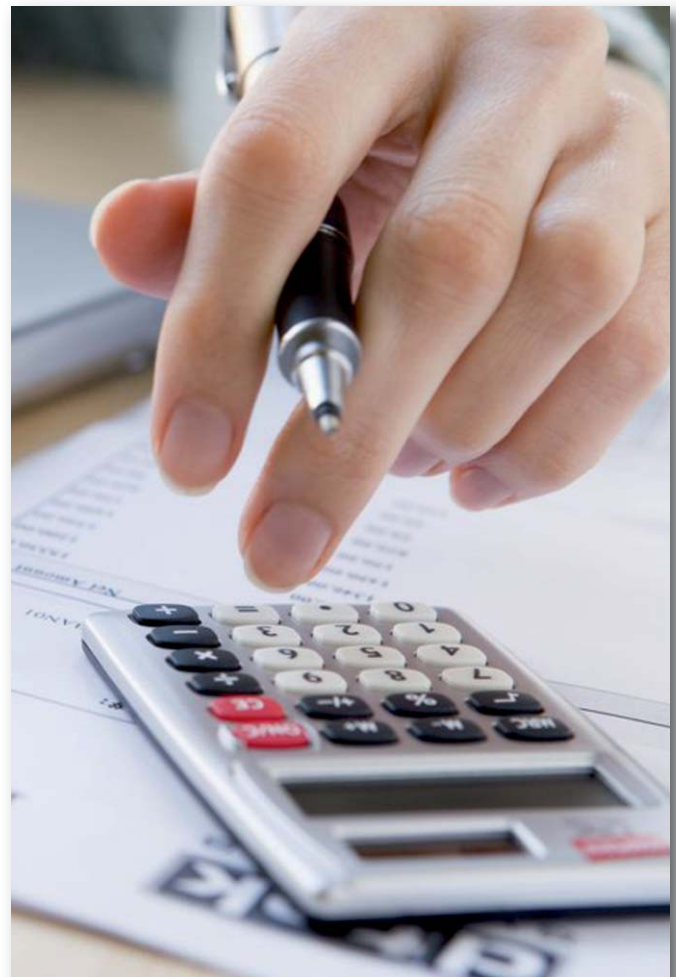
O societate având ca obiect de activitate realizarea de tranzacții imobiliare începe în luna ianuarie 2016 construcția unei clădiri. Imobilul în care societatea investește va fi utilizat pentru închiriere, atât în regim de taxare, cât și în regim de scutire. Conform noului Cod fiscal, societatea deduce integral taxa

aferentă achizițiilor realizate începând cu 1 ianuarie 2016, necesare pentru investiția în cauză.

Să presupunem că procesul investițional se sfârșește în anul 2017, societatea realizând la început doar tranzacții de închiriere în regim de taxare. În anul 2018 societatea decide să închirieze în regim de scutire 40% din suprafața clădirii.

Astfel, în anul 2018, societatea va trebui să efectueze o ajustare negativă a taxei corespunzătoare părții din clădire închiriată în regim de scutire. Perioada de ajustare este de 20 de ani, cu începere de la 1 ianuarie 2017 și până în anul 2036 inclusiv. Ajustarea va fi efectuată pentru toată taxa aferentă perioadei rămase din perioada de ajustare, respectiv 19 ani, și persoana respectivă trebuie să restituie 19 douăzecimi din TVA dedusă inițial, proporțional cu suprafața închiriată în regim de scutire.

- ➔ Valoarea TVA dedusă pentru realizarea investiției este de 2.500.000 lei.
- ➔ Ajustare TVA = $(2.500.000 \text{ lei} * 40\%) * 19/20 = 950.000 \text{ lei}$

Deducerea taxei pe valoarea adăugată pe bază de pro rata

Pro rata se calculează raportând valoarea totală, fără taxă, a livrărilor și prestărilor de servicii care dau drept de deducere, la valoarea totală a livrărilor și a prestărilor de servicii atât cu, cât și fără drept de deducere.

Pro rata este utilizată în două forme:

- ➔ **provizorie**, aplicabilă pentru determinarea taxei pe valoarea adăugată de dedus în cursul anului; aceasta este fie pro rata definitivă, determinată pentru anul precedent, fie pro rata estimată pe baza operațiunilor prevăzute a fi realizate în anul calendaristic curent.
- ➔ **definitivă**, determinată la final de an, în calculul căreia sunt incluse toate operațiunile prevăzute anterior, pentru care exigibilitatea taxei ia naștere în timpul anului calendaristic respectiv, inclusiv evenimentele ce impun ajustarea taxei. Pro rata definitivă se determină procentual și se rotunjește până la cifra unităților imediat următoare.

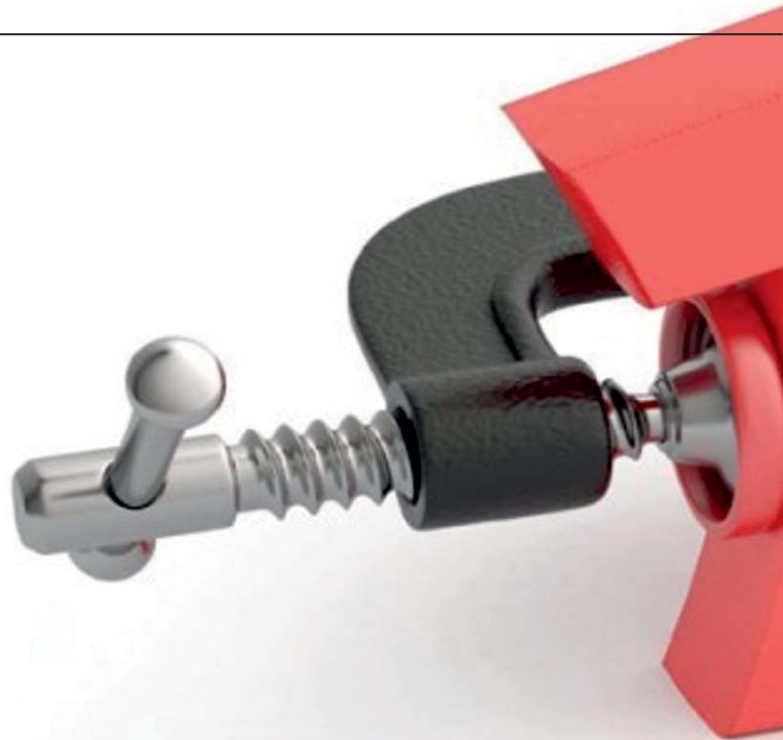
În cursul anului, taxa pe valoarea adăugată de dedus se determină provizoriu înmulțind valoarea taxei deductibile aferente fiecărei perioade fiscale din acel an cu pro rata provizorie, estimată/determinată pentru anul respectiv.

În ceea ce privește taxa de dedus pentru un an calendaristic, aceasta se calculează definitiv înmulțind valoarea totală a taxei deductibile din anul calendaristic respectiv cu pro rata definitivă determinată pentru anul respectiv.

La sfârșitul anului, persoanele impozabile cu regim mixt au obligația de a ajusta taxa dedusă provizoriu. În acest sens, din taxa de dedus determinată definitiv se scade taxa dedusă provizoriu într-un an, rezultatul diferenței, în plus sau în minus, după caz, fiind înscris în decontul de taxă, aferent ultimei perioade fiscale a anului, sau în decontul de taxă aferent ultimei perioade fiscale a persoanei impozabile, în cazul anulării înregistrării acesteia.

Ajustarea taxei pe valoarea adăugată dedusă pe bază de prorată, în cazul bunurilor de capital

În cazul bunurilor de capital, pentru care taxa s-a dedus în primul an pe bază de prorată definitivă, ajustările efectuate **în anii ulteriori** iau în conside-

rare o cincime, pentru bunurile mobile, sau o douăzecime, pentru bunurile imobile, după cum urmează:

1. taxa deductibilă inițială se împarte la 5 sau la 20;
2. rezultatul calculului efectuat conform punctului 1 se înmulțește cu pro rata definitivă, aferentă fiecăruia dintre următorii 4 sau 19 ani;
3. taxa dedusă inițial, conform pro ratei definitive, se împarte la 5 sau la 20;
4. rezultatele calculelor efectuate conform pct. 2 și 3 se compară, iar diferența în plus sau în minus reprezintă ajustarea de efectuat, care se înscrie în rândul de regularizări din decontul de taxă, aferent ultimei perioade fiscale a anului.

Studiu de caz

Pentru exemplificarea celor menționate anterior, propunem spre analiză o societate comercială recent înființată, înregistrată în scopuri de TVA începând cu data de 1 februarie a anului 2016, care și-a propus să desfășoare exclusiv activități care dau drept de deducere: prestări servicii de chirurgie plastică și remodelare a corpului.

Operațiuni desfășurate în luna februarie 2016

În scopul desfășurării activității economice, societatea achiziționează în luna februarie 2016 o clădire în valoarea de 750.000 lei, TVA 150.000 lei, un utilaj –

robot pentru chirurgie asistată ce va fi utilizat exclusiv în operațiuni cu drept de deducere, în valoare de 36.000 lei (inclusiv TVA) și înregistrează achiziții de servicii de întreținere a clădirii în valoare de 9.500 lei, TVA aferentă 1.900 lei. În aceeași perioadă, obține venituri din serviciile de remodelare corporală în valoare de 18.000 lei, pentru care colectează TVA în valoare de 3.600 lei.

Întrucât societatea desfășoară exclusiv activități care dau drept de deducere, TVA aferentă achizițiilor efectuate în această perioadă este integral deductibilă.

Regularizare TVA februarie 2016

- ➔ Rulaj TVA deductibilă 4426_{februarie 2016} = 150.000 + 6.000 + 2.700 = 158.700 lei
- ➔ Rulaj TVA colectată 4427_{februarie 2016} = 3.600 lei
- ➔ Sold TVA de recuperat 4424_{februarie 2016} = 155.100 lei, pentru care nu se solicită rambursare.

Operațiuni desfășurate în luna iulie 2016

În luna iulie a anului 2016 societatea decide să își extindă aria de activitate, oferind pe lângă serviciile amintite mai sus și servicii medicale: cardiologie, ORL și radiologie. În acest sens, achiziționează un tomograf (cu durata de utilizare de 10 ani) în valoare de 90.000 lei, TVA 18.000 lei, care va fi utilizat

exclusiv în vederea prestării de servicii medicale scutite fără drept de deducere, un robot medical (cu durata de utilizare de 15 ani) în valoare de 24.300 lei (inclusiv TVA), care va fi utilizat *atât pentru realizarea de operațiuni cu drept de deducere cât și operațiuni scutite fără drept de deducere*, și achiziționează servicii de întreținere a clădirii în valoare de 11.500 lei, TVA aferentă 2.300 lei. În această perioadă, obține venituri din serviciile de remodelare corporală în valoare de 45.000 lei, pentru care colectează TVA în valoare de 9.000 lei, dar și venituri din servicii medicale *scutite fără drept de deducere* în valoare de 18.000 lei.

Întrucât începând cu luna iulie societatea desfășoară *atât operațiuni care dau drept de deducere - chirurgie estetică și plastică și remodelare a corpului, cât și operațiuni scutite fără drept de deducere - servicii medicale cardiologie, ORL și radiologie*, aceasta nu va mai putea deduce integral taxa aferentă acelor achiziții pentru care nu cunoaște căror operațiuni vor fi alocate, dobândind calitatea de persoană impozabilă cu regim mixt.

În acest sens, în baza estimărilor privind operațiunile preconizate a fi realizate în timpul anului calendaristic 2016, societatea stabilește o prorată provizorie de 60%, pe care o va comunica organului fiscal competent cel mai târziu până la data la care trebuie să depună primul decont de taxă, aferent perioadei fiscale în care persoana impozabilă începe să realizeze operațiuni fără drept de deducere - 25 august 2016.

În acest context, societatea va deduce TVA aferentă achizițiilor efectuate în luna iulie a anului 2016, după cum urmează:

- ➔ *tomograf* în valoare de 90.000 lei, TVA 18.000 lei, înregistrat distinct în contul 4426.2 TVA deductibilă

Întrucât se cunoaște faptul că tomograful va fi utilizat exclusiv în vederea oferirii de servicii medicale - servicii scutite fără drept de deducere, TVA aferentă acestei achiziții, în valoare de 18.000 lei, va fi integral nedeductibilă și se va include în costul de achiziție. Această sumă va fi raportată pe rândul 31 „Ajustări conform prorată/ajustări pentru bunurile de capital”, cu semnul „-”.

2131	=	4426.2	18.000 lei
Echipamente		TVA deductibilă	
tehnologice (mașini,			
utilaje și instalații			
de lucru)			

➔ **robot medical** în valoare de 20.250 lei, TVA 4.050 lei, înregistrat în contul 4426.3 TVA deductibilă

Întrucât se cunoaște faptul că robotul medical va fi utilizat atât pentru realizarea de operațiuni cu drept de deducere cât și pentru operațiuni scutite fără drept de deducere, dar nu se poate alocă utilizarea acestuia pe tipuri de operațiuni, taxa aferentă se va deduce prin aplicarea proratai provizorii.

TVA deductibilă de dedus pentru primul an = $60\% * 4.050 \text{ lei} = 2.430 \text{ lei}$

TVA nedeductibilă = $4.050 - 2.430 = 1.620 \text{ lei}$.
Această sumă se va scădea din valoarea totală a TVA deductibilă aferentă achiziției robotului, raportată pe rândul 22, diferența rezultată raportându-se pe rândul 28 „Sub-total taxă dedusă conform art. 297 și art. 298 sau art. 300 și art. 298”.

2131	=	4426.2	1.620 lei
Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)		TVA deductibilă	

➔ **servicii de întreținere a clădirii** în valoare de 11.500 lei, TVA aferentă 2.300 lei înregistrată în contul 4426.3 TVA deductibilă

Întrucât serviciile achiziționate nu pot fi alocate parțial activității care nu dă drept de deducere și parțial activității care dă drept de deducere, taxa aferentă va fi dedusă prin aplicarea proratai provizorii.

TVA deductibilă de dedus = $60\% * 2.300 \text{ lei} = 1.380 \text{ lei}$

TVA nedeductibilă = 920 lei. Această sumă se va scădea din valoarea totală a TVA deductibilă aferentă achiziției serviciilor, raportată pe rândul 22, diferența rezultată raportându-se pe rândul 28 „Sub-total taxă dedusă conform art. 297 și art. 298 sau art. 300 și art. 298”.

611	=	4426.3	920 lei
Cheltuieli cu întreținerea și reparațiile		TVA deductibilă	

➔ **clădirea** achiziționată în februarie 2016 este utilizată începând cu luna iulie 2016 atât pentru realizarea de operațiuni cu drept de deducere, cât și pentru operațiuni scutite fără drept de deducere, motiv pentru care se va realiza ajustarea taxei deduse, prin aplicarea proratai provizorii.

TVA deductibilă de dedus = $60\% * 150.000 \text{ lei} = 90.000 \text{ lei}$

TVA nedeductibilă = $150.000 - 90.000 = 60.000 \text{ lei}$, sumă raportată în decontul de taxă pe rândul 31 „Ajustări conform pro rată/ajustări pentru bunurile de capital”, cu semnul minus.

635	=	4426	60.000 lei
Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate		TVA deductibilă	

Regularizare TVA iulie 2016

Rulajul debitor 4426.3 TVA deductibilă se transferă în contul 4426 TVA deductibilă = $2.430 + 1.380 - 60.000 = (56.190) \text{ lei}$

Rulaj creditor 4427 TVA colectată = 27.000 lei

Rulaj creditor 4423 TVA de plată = 83.190 lei

Sold inițial 4424 TVA de recuperat = 149.700 lei

Sold final 4424 TVA de recuperat = 66.510 lei, pentru care nu se solicită rambursare.

Operațiuni pe parcursul anului 2016

Societatea continuă să efectueze achiziții:

- ➔ servicii destinate realizării de operațiuni care dau atât drept de deducere, cât și fără drept de deducere, astfel încât rulajul contului 4426.3 TVA deductibilă aferent acestor servicii este de 210.000 lei la finalul lunii noiembrie;
- ➔ servicii destinate exclusiv realizării de operațiuni cu drept de deducere, astfel încât rulajul contului 4426.1 TVA deductibilă aferent este de 330.000 lei la finalul lunii noiembrie;
- ➔ totodată, pe parcursul lunii decembrie, societatea efectuează achiziții de materiale și consumabile destinate atât operațiunilor care dau drept de deducere, cât și operațiunilor fără drept de deducere, rulajul contului 4426.3 TVA deductibilă aferent fiind de 2.300 lei.

Rulajul contului 4427 TVA colectată la finele anului 2016 este de 358.000 lei.

Referitor la veniturile realizate la finalul anului 2016, societatea înregistrează următoarele:

- ➔ venituri din serviciile de remodelare corporală - 1.795.000 lei
- ➔ venituri din servicii medicale - 770.000 lei

Total venituri = 2.565.000 lei

Așadar, *pro rata definitivă pentru anul 2016* și provizorie pentru anul 2017 se stabilește astfel:

Pro rata = $1.795.000 \text{ lei} / 2.565.000 \text{ lei} * 100 = 70\%$

În acest context, la 31 decembrie 2016, se vor efectua:

- ➔ *Ajustări aferente bunurilor de capital achiziționate în 2016*

1. În ceea ce privește *robotul medical* - valoarea de achiziție 20.250 lei, TVA aferentă 4.050 lei

TVA deductibilă de dedus provizoriu = $60\% * 4.050 \text{ lei} = 2.430 \text{ lei}$

TVA deductibilă de dedus definitiv = $70\% * 4.050 \text{ lei} = 2.835 \text{ lei}$

Ajustare în favoarea societății: $2.835 \text{ lei} - 2.430 \text{ lei} = 405 \text{ lei}$, sumă care va fi raportată în *Decontul de TVA* aferent lunii decembrie 2016, cu semnul „+” pe rândul 31 „Ajustări conform pro rată/ajustări pentru bunurile de capital”.

Pentru următorii patru ani, respectiv pentru perioada 2017–2020, taxa pe valoarea adăugată aferentă robotului medical se ajustează astfel:

TVA deductibilă se împarte la 5 și se obține astfel taxa pe valoarea adăugată deductibilă anual: $4.050 \text{ lei} / 5 \text{ ani} = 810 \text{ lei/an}$.

Taxa dedusă pe baza proratai definitive pentru prima perioadă se împarte la 5: $2.835 \text{ lei} / 5 = 567 \text{ lei}$.

TVA deductibilă determinată anual se va înmulți cu pro rata definitivă pentru fiecare an din perioada următoare, apoi se va compara cu TVA dedusă în baza proratai provizorii. O eventuală diferență va constitui ajustarea deducerii TVA, fie în favoarea persoanei impozabile, fie în favoarea statului.

Exemplificăm:

- ➔ *Ajustarea aferentă anului 2017:*

- Presupunem că societatea calculează pentru anul 2017 o prorată definitivă de 50%.
- TVA deductibilă anual conform proratai definitive: $810 \text{ lei} * 50\% = 405$
- TVA dedusă pentru primul an: 567 lei;
- Ajustare TVA: $405 - 567 = -162 \text{ lei}$, sumă în favoarea statului

- ➔ *Ajustarea aferentă anului 2018:*

- Presupunem că societatea determină pentru anul 2018 o prorată definitivă de 65%.
- TVA deductibilă anual conform proratai definitive: $810 \text{ lei} * 65\% = 527 \text{ lei}$;
- TVA dedusă pentru primul an: 567 lei;
- Ajustare TVA: $527 - 567 = (40) \text{ lei}$, în favoarea statului

- ➔ *Ajustarea aferentă anului 2019:*

- Presupunem că societatea determină pentru anul 2018 o prorată definitivă de 70%.
- TVA deductibilă anual conform proratai definitive: $810 \text{ lei} * 70\% = 567 \text{ lei}$;
- TVA dedusă pentru primul an: 567 lei;
- Ajustare TVA: $567 - 567 = 0 \text{ lei}$.

- ➔ *Ajustarea aferentă anului 2020*

- Presupunem că societatea determină pentru anul 2018 o prorată definitivă de 40%.

- TVA deductibilă anual conform proratai definitive: $810 \text{ lei} * 40\% = 324 \text{ lei}$;
- TVA dedusă pentru primul an: 567 lei;
- Ajustare TVA: $324 - 567 = (243) \text{ lei}$, în favoarea statului.

2. În ceea ce privește *clădirea* - valoarea de achiziție 750.000 lei, TVA aferentă 150.000 lei

- TVA deductibilă de dedus provizoriu = $60\% * 150.000 \text{ lei} = 90.000 \text{ lei}$
- TVA deductibilă de dedus definitiv = $70\% * 150.000 \text{ lei} = 105.000 \text{ lei}$
- Ajustare în favoarea societății: $105.000 \text{ lei} - 90.000 \text{ lei} = 15.000 \text{ lei}$, sumă care va fi raportată în *Decontul de TVA* aferent lunii decembrie 2016, cu semnul „+” pe rândul 31 „Ajustări conform pro rată/ajustări pentru bunurile de capital”.

Notă: Pentru următorii 19 ani, va fi operată ajustarea taxei deduse pentru primul an similar celei efectuate în cazul robotului medical, cu mențiunea că împărțirea se va face la 20, aceasta fiind perioada de ajustare în cazul bunurilor imobile.

➔ *Ajustări aferente serviciilor achiziționate în 2016*

După cum precizam anterior:

- Rulajul cumulat la noiembrie 4426.1 TVA deductibilă = 330.000 lei
- Rulaj cumulat la noiembrie 4426.3 TVA deductibilă = 210.000 lei
- Pro rată definitivă = 70%
- TVA dedusă până în luna noiembrie 2016 = $330.000 \text{ lei} + 210.000 * 60\% = 456.000 \text{ lei}$
- TVA de dedus până în luna noiembrie 2016 = $330.000 + 210.000 * 70\% = 477.000 \text{ lei}$
- TVA deductibilă de regularizat = $477.000 \text{ lei} - 456.000 \text{ lei} = 21.000$, sumă care va fi raportată în *Decontul de TVA* aferent lunii decembrie 2016, cu semnul „+” pe rândul 31 „Ajustări conform pro rată/ajustări pentru bunurile de capital”.

În ceea ce privește taxa pe valoarea adăugată aferentă achizițiilor efectuate *în luna decembrie*, alocate

activității mixte, aceasta va fi dedusă pe baza pro ratei definitive de 70%.

- Rulajul 4426.3 TVA deductibilă decembrie = 2.300 lei.
- TVA deductibilă de dedus decembrie 2016 = $2.300 \text{ lei} * 70\% = 1.610 \text{ lei}$
- TVA nedeductibilă decembrie 2016 = $2.300 \text{ lei} - 1.610 \text{ lei} = 690 \text{ lei}$. Această sumă se va scădea din valoarea totală a TVA deductibilă aferentă achiziției serviciilor, raportată pe rândul 22, diferența rezultată raportându-se pe rândul 28 „Sub-total taxă dedusă conform art. 297 și art. 298 sau art. 300 și art. 298”.

Concluzii

În baza celor expuse anterior, putem concluziona că deducerea taxei pe valoarea adăugată în cazul persoanelor impozabile cu regim mixt are la bază o procedură greoaie. Sunt multe aspecte cărora contribuabilul trebuie să le acorde atenție atunci când decide să își exercite dreptul de deducere a TVA. Analizarea fiecărei achiziții efectuate cu rolul de a determina dacă este sau nu destinată unei operațiuni care conferă acest drept, atenția acordată încadrării bunurilor achiziționate în categoria bunurilor de capital pentru a efectua ajustările specifice, aplicarea efectivă a procedurii de calcul a ajustărilor, întocmirea corectă a Decontului de taxă pe valoarea adăugată necesită timp și personal bine pregătit în domeniu, fapt care se traduce prin costuri administrative suplimentare. ♦

Bibliografie

- Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688 din 10.09.2015.
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 50/2015 privind modificarea Legii 227/2015 - Noul Cod fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 817 din 3 noiembrie 2015.
- Ziarul financiar, Relaxare fiscală, litigii și amnistie în 2016. CU ce preț? (2016), [online] Disponibil la: <http://www.zf.ro/banci-si-asigurari/alina-negrescu-kpmg-este-foarte-important-sa-demonstram-transparenta-si-sa-depunem-toate-formularele-si-informatiile-cerute-de-anaf-amenzile-pot-ajunge-si-la-10-000-de-lei-14972145> [Accesat pe 3 aprilie 2016].

IFRS 16 *Leasing* – Perspective inovatoare privind contabilitatea contractelor de leasing

Alexandra MUTULESCU, ACCA, Senior Audit Manager

Noul standard IFRS 16 Leasing este rezultatul unui proces de dezvoltare și îmbunătățire a modalității de reflectare în contabilitate a contractelor de leasing, generat de necesitatea unei transparențe crescute în ceea ce privește informațiile furnizate de entități despre obligațiile aferente contractelor de leasing.

În 2005 Comisia de Valori Mobiliare din Statele Unite ale Americii (US Securities and Exchange Commission – SEC) și-a exprimat pentru prima dată preocuparea în legătură cu insuficiența informațiilor incluse în cerințele de raportare existente pentru contractele de leasing. Acest fapt a venit ca urmare a semnalelor primite de la investitori și alți utilizatori ai situațiilor financiare, care au manifestat o nevoie crescută de informații privind derularea contractelor de leasing, mai ales din punctul de vedere al companiilor aflate în poziția de locatar în contracte de leasing financiar și operațional, deopotrivă. Absența din bilanț a informațiilor referitoare la leasing oferea o imagine incompletă a poziției financiare a unei entități, uti-

lizatorii situațiilor financiare neavând posibilitatea de a face o comparație între entitățile care apelează la credite pentru a cumpăra active și cele care încheie contracte de leasing.

Astfel, potențialele modificări la contabilitatea contractelor de leasing au intrat pe agenda IASB începând cu anul 2006, iar prima propunere de amendamente (Discussion Paper) a fost publicată în anul 2009. Aceasta a fost urmată de expuneri preliminare (Exposure Drafts) în anii 2010 și 2013, iar pe baza comentariilor venite ca răspuns la aceste expuneri preliminare a fost definitivată varianta finală a standardului, publicată pe 13 ianuarie 2016.

IFRS 16 specifică modul în care entitățile care întocmesc

situații financiare conform Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) vor recunoaște, măsura, prezenta și oferi informații despre contractele de leasing în care sunt parte.

IFRS 16 va înlocui următoarele standarde și interpretări:

- IAS 17 *Leasing*
- IFRIC 4 *Determinarea existenței unui leasing în cadrul unui contract*
- SIC 15 *Leasing operațional – stimulente*
- SIC 27 *Evaluarea substanței tranzacțiilor ce implică forma legală a unui leasing*

Obiectiv

IFRS 16 stabilește principiile pentru recunoașterea, măsurarea, prezentarea și oferirea

de informații despre contractele de leasing, având obiectivul de a se asigura furnizarea de către locatari și locator de informații relevante care prezintă fidel aceste tranzacții.

Principala noutate adusă de standard o reprezintă introducerea unei **monografii contabile unice** din punctul de vedere al locatorului pentru toate tipurile de contracte de leasing, impunându-se recunoașterea în bilanț a activelor și a datorii-ilor din leasing, cu excepția contractelor pe o perioadă de maxim douăsprezece luni sau a contractelor de leasing al căror obiect este un activ de valoare nesemnificativă. Locatorii vor continua să clasifice contractele de leasing în leasing operațional sau financiar, ca și în prezent. IFRS 16 nu aduce modificări semnificative din punctul de vedere al acestei clasificări.

IFRS 16 urmează a se aplica tuturor contractelor de leasing, inclusiv celor de tip sub-închiriere, cu excepția următoarelor:

- leasing-uri de explorare sau utilizare a resurselor minerale, petrol, gaze naturale și alte resurse neregenerabile similare;
- leasing-uri pentru active biologice deținute de un locator (a se vedea IAS 41 *Agricultură*);
- contracte de servicii în concesiune (a se vedea IFRIC 12 *Contracte de servicii în concesiune*)
- licențe de proprietate intelectuală garantate de

un locator (a se vedea IFRS 15 *Venituri din contracte cu clienții*); și

- drepturi deținute de un locator sub contracte de licență pentru filme, materiale video, piese, manuscrise, patente și drepturi de autor ce fac obiectul IAS 38 *Active necorporale*.

Identificarea unui contract de leasing

Un contract este sau conține un leasing dacă transmite dreptul de a controla utilizarea unui activ identificat în mod specific, pe o anumită durată și în schimbul unei contravalori. Controlul este transmis atunci când clientul are atât dreptul de a dispune utilizarea activului, cât și dreptul de a obține în mod substanțial toate beneficiile economice ce decurg din această utilizare.

Un activ este în mod normal identificat prin specificarea sa expresă în cadrul unui contract, dar un activ poate fi identificat și prin specificarea implicită în momentul în care este pus la dispoziția clientului. Totuși, în situația în care furnizorul are un drept substanțial de înlocuire a activului pe perioada utilizării, clientul nu are practic un drept de utilizare asupra unui activ identificat. Dreptul furnizorului de a înlocui activul este considerat a fi substanțial doar dacă furnizorul are atât abilitatea practică de a oferi active înlocuitoare pe durata utilizării, cât și un beneficiu economic din înlocuire.

O porțiune din capacitatea unui activ poate fi considerată activ identificabil dacă este separată fizic (de exemplu podeaua unei clădiri). O porțiune dintr-un activ care nu este separată fizic (de exemplu o porțiune dintr-un cablu de fibră optică) nu este un activ identificabil, decât dacă reprezintă o porțiune semnificativă a capacității activului, astfel încât clientul va obține în mod substanțial toate beneficiile economice derivate din utilizarea activului.

Exemplul 1

Contract ce conține o componentă de leasing

O entitate ce are ca obiect de activitate producția de confecții încheie un contract cu un terț pentru furnizarea unei cantități minim necesare de energie electrică pentru procesul său de fabricație, pe o perioadă de timp determinată. În acest scop, furnizorul proiectează și construiește o unitate de producție a energiei electrice alăturată halei de producție deținute de entitate, reținând dreptul de proprietate și controlul asupra tuturor aspectelor semnificative legate de aceasta. Contractual se precizează următoarele aspecte:

- unitatea de producție a energiei electrice este clar definită în contract, iar furnizorul are dreptul contractual de a furniza energie și din alte surse. Cu toate acestea, furnizarea energiei din alte surse nu este fezabilă din punct de vedere economic și

- nici practicabilă;
- furnizorul are dreptul de a furniza energie electrică și altor clienți, precum și de a desființa sau muta unitatea de producție a energiei electrice, de a o modifica sau extinde. Totuși, la momentul încheierii contractului, furnizorul nu are în plan niciuna din aceste situații, unitatea fiind proiectată să acopere exclusiv nevoile entității contractante;
 - furnizorului îi revine obligația de a efectua reparațiile necesare și întreținerea unității de producție a energiei electrice;
 - furnizorul are obligația de a livra în fiecare lună cantitatea minimă de energie electrică stabilită;
 - în fiecare lună, entitatea va plăti o sumă fixă aferentă cantității minime de energie electrică stabilite (chiar și în absența consumului), împreună cu o sumă variabilă bazată pe consumul efectiv în lună. Suma variabilă lunară va acoperi aproximativ 90% din costurile variabile ale unității de producție a energiei electrice. Orice alte costuri generate de ineficiența de funcționare a unității vor fi suportate de către furnizor;
 - în condițiile în care unitatea de producție a energiei electrice nu livrează cantitatea minimă de energie electrică stabilită, furnizorul are obligația de a returna integral sau

parțial suma fixă lunară platită de entitate.

Contractul prezentat în acest exemplu **conține o componentă de leasing**. Activul (unitatea de producție a energiei electrice) este identificat în mod explicit în contract, iar îndeplinirea obligațiilor contractuale depinde de acesta. Deși furnizorul are dreptul de a furniza energie electrică și din alte surse, este improbabil să o facă în condițiile date. Entitatea a obținut dreptul de a utiliza unitatea de producție a energiei electrice întrucât, în baza faptelor prezentate (mai ales faptul că a fost proiectată în mod special pentru a servi consumului entității) este puțin probabil ca un alt terț să beneficieze de energia electrică produsă de unitate, iar prețul plătit de către entitate nu este nici fixat contractual pe unitate de energie furnizată și nici nu este prețul curent al pieței pe unitate de energie de la momentul livrării.

Exemplul 2

Contract ce nu conține o componentă de leasing

O entitate ce are ca obiect de activitate producția de bunuri încheie un contract cu un terț pentru furnizarea unei componente specifice a produsului său de bază, pe o perioadă de timp determinată. În acest scop, furnizorul proiectează și construiește o unitate de producție alăturată halei de producție deținute de entitate, pentru a fabrica produsul component pe care urmează să îl livreze.

Capacitatea proiectată a unității depășește necesarul curent al entității achizitoare, iar furnizorul reține dreptul de proprietate și controlul asupra tuturor aspectelor semnificative legate de aceasta. Contractual se precizează următoarele aspecte:

- unitatea de producție a furnizorului este prevăzută în mod explicit în contract, dar furnizorul are dreptul de a-și îndeplini obligațiile contractuale livrând componentele și de la altă unitate de producție a sa. Totuși, această operațiune nu ar fi avantajoasă din punct de vedere economic pe o perioadă îndelungată;
- furnizorului îi revine obligația de a efectua reparațiile necesare și întreținerea unității de producție;
- furnizorul are obligația de a livra o cantitate minimă stabilită. Entității cliente îi revine obligația de a plăti un preț fix pe unitate de produs efectiv achiziționată. Chiar dacă nevoile clientului îl determină pe acesta să achiziționeze o cantitate mai mică decât cea minimă stabilită, el tot va plăti doar contravaloarea produselor cumpărate efectiv.
- furnizorul are dreptul de a vinde cantități semnificative din produsele obținute în cadrul unității și altor clienți ai săi și este de așteptat ca acest lucru să se întâmple pe parcursul desfășurării contractului.

Acest contract **nu conține o componentă de leasing**.

La fel ca în exemplul anterior, activul (unitatea de producție) este identificat în mod explicit în contract, iar îndeplinirea obligațiilor contractuale depinde de acesta. De asemenea, deși furnizorul are dreptul de a furniza componentele și din alte surse, este improbabil să o facă în condițiile date. Cu toate acestea însă, entitatea client nu a obținut dreptul de a utiliza unitatea de producție întrucât nu are dreptul de a opera unitatea respectivă, iar probabilitatea ca bunurile produse în cadrul ei să fie livrate în cantități semnificative și altor clienți este mare. În plus, prețul plătit de către entitate furnizorului este un preț fix pe bucată.

Separarea părților componente ale unui contract

Pentru un contract care conține o componentă de leasing și alte componente adiționale de leasing sau de non-leasing, ca de exemplu un leasing pentru un activ împreună cu furnizarea de servicii de întreținere aferente, locatarul va repartiza contravaloarea de plată în baza prețurilor individuale relative, care vor fi estimate în situația în care nu sunt disponibile.

Pentru a ușura tratamentul în practică, standardul prevede că un locatar poate alege, pentru o clasă de active în leasing, să nu separe componentele non-leasing din cadrul contractelor, ci să le recunoască în totalitate ca

leasing. Locatorii vor recunoaște contravaloarea leasing-ului în conformitate cu IFRS 15 *Venituri din contracte cu clienții*.

Principalele definiții prevăzute de IFRS 16

Rata implicită a dobânzii de leasing reprezintă rata dobânzii care generează valoarea actualizată a:

- a. plăților de leasing; și
- b. valorii reziduale negarantate, egale cu suma dintre valoarea justă a activului și costurile inițiale ale locatorului.

Durata contractului de leasing reprezintă perioada non-anulabilă pe durata căreia locatarul are dreptul de a utiliza activul, plus:

- a. perioadele acoperite de o opțiune de extindere dacă este foarte probabil ca locatarul să exercite această opțiune; și
- b. perioadele acoperite de o opțiune de încetare, dacă este foarte probabil că locatarul nu va exercita această opțiune.

Rata marginală de împrumut a locatorului reprezintă rata dobânzii pe care locatarul ar trebui să o plătească dacă ar împrumuta pe o perioadă similară și cu garanții similare fondurile necesare obținerii unui activ de valoare similară cu „dreptul de utilizare” a activului luat în leasing, în condiții economice similare.

Contabilizarea de către locatari a contractelor de leasing

La începutul contractului, locatarul va recunoaște comitent în bilanț un activ denumit „drept de utilizare” și o datorie din leasing.

Activul „drept de utilizare” este evaluat inițial la suma datoriei din leasing plus orice alte costuri inițiale suportate de locatar. Pot fi necesare ajustări pentru stimulentele de leasing acordate, plăți la sau înainte de data de început, respectiv obligații de restaurare sau similare.

După data de început a contractului de leasing, locatarul va măsura activul „drept de utilizare” folosind un model bazat pe cost, cu excepția următoarelor situații:

- activul „drept de utilizare” este o investiție imobiliară, iar locatarul aplică modelul reevaluării la valoarea justă conform IAS 40; sau
- activul „drept de utilizare” se referă la o imobilizare corporală pentru care locatarul aplică modelul de reevaluare prevăzut de IAS 16, caz în care toate activele „drept de utilizare” aferente acelei clase de imobilizări vor fi supuse reevaluării.

În cazul aplicării modelului de recunoaștere bazat pe cost, un activ „drept de utilizare” este evaluat la cost minus amortizarea cumulată și deprecierea cumulată.

Datoria de leasing este inițial evaluată la valoarea actualizată a ratelor de leasing plătibile pe durata contractului, actualizate cu rata dobânzii implicite a contractului, dacă aceasta poate fi determinată. Dacă această rată a dobânzii nu poate fi determinată cu precizie, locatarul va utiliza rata sa marginală de împrumut.

Plățile de leasing variabile care depind de un indice sau de o rată a dobânzii sunt incluse în evaluarea inițială a datoriei de leasing și estimate în baza indicelui sau ratei de dobândă existente la data începerii contractului.

Plățile variabile de leasing care nu sunt incluse în datoria de leasing vor fi recunoscute în contul de profit și pierdere în perioada în care apare evenimentul sau condiția generatoare, cu excepția situației în care aceste costuri sunt incluse în valoarea contabilă a unui alt activ, conform prevederilor unui alt standard.

Datoria de leasing este reevaluată ulterior pentru a reflecta modificările apărute în:

- durata contractului de leasing (utilizând o rată de actualizare revizuită);

- estimarea unei opțiuni de cumpărare (utilizând o rată de actualizare revizuită);
- sumele ce se așteaptă a fi plătite în contul garanțiilor de valoare reziduală (utilizând o rată de actualizare neschimbată); sau
- plățile viitoare de leasing ce rezultă dintr-o modificare de indice sau rată a dobânzii (utilizând o rată de actualizare neschimbată).

Toate reevaluările sunt tratate ca ajustări ale activului „drept de utilizare”. Modificările survenite în cadrul contractelor de leasing pot genera, de asemenea, ajustări ale datoriei de leasing aferente, cu excepția cazului în care sunt considerate și tratate drept contracte de leasing separate.

Exemplu practic

O entitate al cărei obiect de activitate este comerțul cu amănuntul încheie un contract de leasing operațional pentru un spațiu comercial pe o perioadă de cinci ani. Contractul prevede plăți anuale în sumă de 10.000 u.m.,

plătibile în avans. Rata implicită a contractului este de 10% p.a.

Tratamentul contabil curent al acestui contract conform standardului IAS 17 este acela de a recunoaște în fiecare din cei cinci ani o cheltuială cu chiria în sumă de 10.000 u.m. în Contul de Profit și Pierdere.

Conform noului model prevăzut de IFRS 16 însă, entitatea va reflecta acest contract de leasing operațional în Bilanț sub forma unui activ „drept-de-utilizare” și a unei datorii de leasing, în timp ce în Contul de Profit și Pierdere cheltuiala cu chiria va fi înlocuită de cheltuiala cu dobânda de leasing și de amortizarea aferentă activului recunoscut.

În exemplul prezentat, entitatea va recunoaște un activ „drept-de-utilizare” la valoarea actualizată a plăților de chirie (leasing), obținută prin aplicarea ratei implicite a dobânzii de leasing, acest activ urmând a fi amortizat liniar pe durata contractului.

În același timp, se va recunoaște în Bilanț și datoria de leasing aferentă contractului, de asemenea la valoarea

Anul	0	1	2	3	4	5	Total
Plăți de chirie	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	-	50.000
Valoare actualizată a plăților de chirie (leasing)	10.000	9.091	8.264	7.513	6.830	-	41.699
Datorie de leasing	31.699	24.869	17.355	9.091	-	0	-
Valoare netă contabilă a activului „drept-de-utilizare”	41.699	33.359	25.019	16.679	8.340	-	-
Cheltuiala cu dobânda	-	3.170	2.487	1.736	909	-	8.301
Cheltuiala cu amortizarea	-	8.340	8.340	8.340	8.340	8.340	41.699
Impact total în Contul de Profit și Pierdere		11.510	10.827	10.075	9.249	8.340	50.000

actualizată a plăților de leasing. În fiecare an, din această sumă se vor scădea plățile efectuate și se va aduna cheltuiala cu dobânda de leasing. Sumele aferente fiecărui element bilanțier și de cheltuială aferent contractului în fiecare dintre cei cinci ani sunt prezentate în tabelul anterior.

Excepții de recunoaștere

În locul aplicării cerințelor de recunoaștere prevăzute de IFRS 16 prezentate mai jos, un **locatar** poate alege să contabilizeze plățile de leasing ca o cheltuială, conform metodei liniare, pe durata contractului de leasing, sau conform unei alte metode sistematice, pentru următoarele două tipuri de contracte de leasing:

- contracte de leasing cu o durată egală sau mai mică de 12 luni și care nu conțin opțiuni de cumpărare – această alegere de tratament va fi făcută pentru fiecare clasă de active; și
- contracte de leasing având ca obiect un activ cu valoare contractuală mică (de exemplu, un computer personal sau mici piese de mobilier de birou) – această alegere de tratament poate fi efectuată pentru fiecare contract în parte.

Contabilizarea de către locatori a contractelor de leasing

În cadrul contractelor de leasing locatorii vor clasifica fie-

care contract ca fiind leasing operațional sau leasing financiar. Ca și în prezent, un contract va fi considerat ca fiind de **leasing financiar în măsura în care transferă în mod substanțial toate riscurile și beneficiile aferente proprietății asupra unui activ**. Dacă această condiție nu este îndeplinită, contractul va fi clasificat ca leasing operațional.

Exemple de situații care în mod individual sau în combinație ar conduce în mod normal la clasificarea unui leasing ca fiind financiar sunt:

- proprietatea activului se transferă către locatar până la sfârșitul contractului de leasing;
- locatarul are opțiunea de a cumpăra activul la un preț care este estimat a fi semnificativ mai mic decât valoarea justă la data la care opțiunea devine valabilă, opțiune care la data începerii contractului este considerată a fi cel mai probabil exercitată;
- durata contractului de leasing acoperă cea mai mare parte a duratei de viață economică a activului, chiar dacă proprietatea nu este transferată;
- la începutul contractului de leasing, valoarea actualizată a plăților minime de leasing este cel puțin la nivelul unei părți substanțiale din valoarea justă a activului;
- activele ce fac obiectul contractului de leasing sunt de o natură speciali-

zată, astfel încât doar locatarul le poate utiliza fără a efectua modificări majore asupra lor.

La începutul contractului de leasing, un locator va recunoaște activele deținute în cadrul contractului sub forma unei creanțe la o valoare egală cu investiția netă în acordul respectiv. De asemenea, locatorul va recunoaște un venit pe toată durata contractului de leasing, în baza unui model ce reflectă o rată de profit periodică fixă raportată la investiția netă.

La începutul contractului de leasing, un producător sau dealer locator va recunoaște un profit sau o pierdere din vânzare conform politicii aplicabile potrivit IFRS 15.

Un locator poate să recunoască plățile aferente unui contract de leasing operațional ca venit conform metodei liniare sau, după caz, conform altui model mai relevant pentru reflectarea modului în care se consumă beneficiile activului care face obiectul contractului.

Tranzacțiile de tip vânzare și leaseback

Pentru a determina dacă transferul unui activ este contabilizat ca o vânzare, o entitate va aplica prevederile IFRS 15 pentru a stabili dacă este satisfăcută o obligație contractuală. Astfel, dacă transferul respectiv se încadrează în criteriile IFRS 15 pentru a fi considerat o vânzare de bunuri, vânzătorul va

măsura „dreptul de utilizare” a activului la nivelul valorii contabile anterioare, care reflectă acest drept de utilizare reținut. De asemenea, vânzătorul va recunoaște doar suma de venit sau pierdere aferentă drepturilor transferate efectiv cumpărătorului.

Impactul asupra situației fluxurilor de trezorerie

În ceea ce privește prezentarea situației fluxurilor de trezorerie ca urmare a aplicării IFRS 16, nu va exista un impact semnificativ, ci vor exista doar reclasificări între categorii. Spre exemplu, noul tratament contabil va produce o reducere a fluxurilor negative de numerar din activitățile de exploatare și o creștere a fluxurilor negative de numerar din activitățile de finanțare.

Prezentarea informațiilor

Obiectivul prezentării cerute de IFRS 16 este furnizarea în notele explicative la situațiile financiare de informații care, împreună cu informațiile incluse în bilanț, contul de profit și pierdere și situația fluxurilor de trezorerie, să ofere utilizatorilor situațiilor financiare o bază pentru evaluarea efectului contractelor de leasing. În vederea realizării acestui obiectiv, standardul aduce cerințe detaliate de prezentare atât pentru locatari cât și pentru locatori.

IFRS 16 cere **locatarului** să prezinte în notele explicative

la situațiile financiare următoarele informații:

- a. informații despre activele deținute în leasing (pe clase de active), precum și despre cheltuielile și fluxurile de trezorerie aferente contractelor de leasing;
- b. o analiză a exigibilității datorii de leasing;
- c. alte informații relevante suplimentare, specifice entității și care fac obiectul raționamentului profesional al entității.

Locatorul va prezenta în notele explicative în principal informații referitoare la expunerea la riscul de credit ce decurge din contractele de leasing aflate în derulare. Adicional față de cerințele curente de prezentare, locatorul va trebui să prezinte și următoarele:

- a. informații despre activele ce fac obiectul contractelor de leasing operațional, separat de activele deținute și utilizate în alte scopuri de către locator; și
- b. modul în care este gestionat riscul aferent valorii reziduale.

Data intrării în vigoare și tranziția

O entitate care întocmește situații financiare conform IFRS va aplica IFRS 16 *Leasing* pentru exercițiile financiare începând cu sau după 1 ianuarie 2019. Aplicarea anterior acestei date este permisă doar dacă entitatea aplică în același timp și IFRS 15 *Venituri din*

contracte cu clienții.

Ca o soluție practică, standardul permite ca, la data primei aplicări, o entitate să nu reanalizeze dacă un contract deja existent este sau conține un leasing.

Un locatar va aplica IFRS 16 fie cu efect retrospectiv deplin, fie alternativ, fără a retrata informațiile comparative, dar cu recunoașterea efectului cumulativ al aplicării inițiale a IFRS 16 ca o ajustare în soldul inițial al capitalurilor proprii la data primei aplicări.

Concluzii

IFRS 16 aduce o nouă perspectivă asupra modului de reflectare în contabilitate a contractelor de leasing, precum și o prezentare mai clară și mai amănunțită a acestora, mai ales în cazul entităților aflate în poziția de locatar. În opinia noastră, acest standard, care se adresează cu precădere nevoilor informaționale ale **investitorilor** (ca și recentul IFRS 15 *Venituri din contracte cu clienții*) va genera atât o prezentare îmbunătățită a condițiilor economice existente, cât și o implicare mai profundă a raționamentului profesional în aplicarea cerințelor de raportare. ♦

Bibliografie

http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Leases/Documents/IFRS_16_project-summary.pdf

www.iasplus.com

Aspirații europene ale profesiei de audit din Republica Moldova: situația curentă a procesului de armonizare și transpunere a Directivelor Europene

Marina ȘELARU,
director executiv al ACAP RM

Antonia ȘCHENDRA,
șefa Departamentului Controlul Calității și Monitorizare al ACAP RM

Republica Moldova se află în proces de armonizare a legislației naționale cu Directivele Europene. Sunt vizate aspecte diverse ale politicii economice și ale relațiilor externe. Acest proces are obiective bine determinate: simplificarea relațiilor comerciale internaționale, deschiderea de noi oportunități pentru investitori, integrarea în Uniunea Europeană (UE) etc.

Armonizarea legislației cu *acquis-ul comunitar* este un pilon esențial în acordurile de cooperare ale UE cu țări terțe, inclusiv cu Republica Moldova.

Principalele reforme implementate în Republica Moldova în domeniul contabilității includ:

- adoptarea unei noi legi a contabilității, în vigoare din 2008;
- pregătirea, începând cu 2012, de către entitățile de interes public (EIP) a situațiilor financiare în conformitate cu Standarde Internaționale de Raportare Financiară (IFRS);

- crearea Serviciului Informațional al Rapoartelor Financiare (în continuare Registrul public) pentru colectarea și punerea la dispoziția publicului general a situațiilor financiare;
- elaborarea unui set nou de Standarde Naționale de Contabilitate (SNC) pentru ralierea lor mai strânsă cu directivele UE în domeniul contabilității și IFRS.

Acțiunile de reformă implementate în domeniul auditului în Republica Moldova sunt:

- adoptarea unei noi ediții a Legii privind activitatea de audit, în vigoare din 2008;
- adoptarea și implementarea Standardelor Internaționale de Audit și a Codului Etic al profesioniștilor contabili (ediția 2012), publicate de către Ministerul Finanțelor (MF) în ediția specială a Monitorului Oficial al Republicii Moldova cu permisiunea Federației Internaționale a Contabililor (IFAC);
- crearea Consiliului de Supraveghere a Activității de Audit (CSAA) în anul 2008,

entitate administrativă cu statut de persoană juridică. CSAA funcționează pe lângă MF, iar din anul 2014 efectuează controale externe privind asigurarea calității activității de audit;

- întărirea cerințelor pentru certificarea și dezvoltarea profesională a auditorilor.

Organizarea profesiilor de contabil și auditor în Republica Moldova

Activitatea de audit pe teritoriul Republicii Moldova este o activitate licențiată. Licențele se eliberează de către organele abilitate cu acest drept și depind de tipul de activitate al societății de audit.

Reglementarea activității de audit în Republica Moldova este în sarcina MF, în subordinea căruia se află Comisia de Certificare, responsabilă de orga-

nizarea și examinarea procesului de certificare și de acordare a calificării de auditor pentru auditul general. Obținerea calificării de auditor pentru auditul instituțiilor financiare este de competența Băncii Naționale a Moldovei (BNM), iar acordarea licenței pentru auditul companiilor de asigurare și auditul participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare ține de competența Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF). Totodată, legea privind activitatea de audit prevede obligația obținerii de către auditori a certificatelor de calificare de la BNM și de la CNPF **numai după primirea certificatului de calificare al auditorului pentru auditul general.**

Deși majoritatea elementelor sistemului de supraveghere a activității de audit, prescrise de Directiva UE privind auditul sunt încorporate în legea privind acti-

vitătea de audit, sistemul de supraveghere a activității de audit în Republica Moldova este fragmentat, funcțiile fiind realizate prin diferite instituții, și anume:

- certificarea auditorilor se efectuează de către Comisia de Certificare de pe lângă MF;
- licențierea este efectuată de către Camera de Licențiere;
- registrul auditorilor este menținut de către MF;
- standardele profesionale de audit sunt adoptate de MF, formarea profesională continuă este monitorizată de către CSAA, iar evidența este ținută de către secretarul Comisiei de Certificare, asigurarea calității este efectuată de Serviciul de Control și Verificare (SVC) al CSAA;
- sancțiunile de avertizare sunt emise de CSAA;

→ CSAA poate decide ca un certificat de audit să fie revocat, iar Camera de Licențiere va retrage licența în baza deciziei.

Această fragmentare este dificilă. Din această cauză, CSAA nu poate pretinde că este responsabil pe deplin sau nu, pentru supravegherea auditorilor și auditorilor în conformitate cu Directiva privind auditul.

Certificarea, supravegherea și controlul calității activității de audit sunt efectuate de către subdiviziuni ale aceleiași autorități publice centrale – MF, ceea ce din punctul nostru de vedere generează conflict de interese.

De asemenea, pe lângă responsabilitatea fragmentată, supravegherea publică a activității de audit suferă în urma constrângerilor semnificative de capacitate și resurse. CSAA și SCV nu dispun de resurse adecvate pentru instruirea personalului, pentru elaborarea metodologiilor și a practicilor de lucru, de Tehnologii Informaționale (IT) și alte infrastructuri.

CSAA este responsabil de:

- asigurarea conformării auditorilor și a firmelor de audit cu standardele relevante de audit, codul etic și cerințele de asigurare a calității;
- monitorizarea activității de certificare, de licențiere, precum și a proceselor DPC realizate de către MF și Camera de Licențiere;
- acționează în calitate de organ consultativ pentru reglementări în domeniul auditului.

Pentru a-și contura rolul în consolidarea pieței serviciilor de audit, în asigurarea stabilității, a

transparenței în activitatea de audit, în promovarea unei politici unificate pe piața serviciilor de audit, CSAA promovează respectarea legislației în domeniu și a reglementărilor europene, având ca temelie următoarele principii:

- independența față de profesia de audit;
- imparțialitatea în luarea deciziilor;
- obiectivitatea;
- transparența activității.

În funcție de rezultatul controalelor efectuate, CSAA poate impune sancțiuni și măsuri disciplinare aplicate firmelor de audit înregistrate și a auditorilor, cum ar fi:

- avertismente;
- decizii adresate MF privind retragerea sau suspendarea certificatului de calificare a auditorului; și
- propuneri adresate Camerei de Licențiere privind retragerea sau suspendarea licenței privind activitatea de audit.

Potrivit prevederilor statutare ACAP poate impune:

- sancționarea auditorilor membri pentru abateri disciplinare cu avertisment sau cu mustrare;
- suspendarea calității de membru al ACAP sau excluderea din asociație.

Reformarea sistemului de supraveghere publică a activității de audit

Întrucât auditul oferă o asigurare independentă că situațiile financiare ale entităților reflectă corect

realitatea, o bună reglementare a profesiei va contribui la asigurarea faptului că situațiile financiare oferă informații fiabile și consolidează încrederea investitorilor și a creditorilor, care este foarte importantă pe piețele financiare.

La momentul actual MF din Moldova se află în proces de transpunere a Directivei privind auditul 2006/43/EU și a Regulamentului UE nr. 537/2014 privind cerințele specifice pentru auditul entităților de interes public, prin care va perfecționa cadrul de reglementare a activității de audit și de supraveghere publică și elaborarea noii legi privind auditul. Tabele de transpunere a Directivelor pot fi consultate pe site-ul oficial al MF (www.mf.gov.md). În scopul unei mai bune alinieri cu prevederile directivei privind auditul, legislația națională va încorpora și următoarele aspecte:

- a. pentru exercitarea supravegherii publice a activității de audit va fi creată Agenția pentru Supravegherea Activității de Audit (ASAA), care va fi unica autoritate competentă cu responsabilitate finală pentru supravegherea publică a activității de audit. ASAA va fi instituție publică înființată pe lângă MF și va fi finanțată atât de către subiecții supravegherii, cât și de la bugetul de stat;
- b. actuala cerință de licențiere va fi anulată; auditorii și entitățile de audit vor fi înregistrați în mod obligatoriu în registrul Public deținut de ASAA;
- c. va fi implementat un sistem eficient de investigații și sancțiuni pentru a detecta, a corecta și a preveni efectuarea necorespunzătoare a auditului;

- d. vor fi instituite cerințe specifice pentru auditurile efectuate la entitățile de interes public, inclusiv restricționarea onorariilor, interzicerea prestării serviciilor de non-audit, includerea cerințelor de evaluare a controlului calității misiunii, prevederi speciale pentru desemnarea auditorului și durata misiunii, cerințe suplimentare privind conținutul raportului de audit;
- e. entitățile de interes public vor fi obligate să dispună de un Comitet de Audit;
- f. vor fi formulate cerințe extinse privind etica profesională și scepticismul profesional.

Atribuțiile ASAA rezultă din prevederile directivei privind auditul. Astfel, ASAA va avea responsabilitatea pentru:

- a. certificarea și înregistrarea auditorilor;
- b. înregistrarea entităților de audit;
- c. monitorizarea formării continue;
- d. asigurarea calității;
- e. investigație și sancțiuni;
- f. elaborarea actelor normative în vederea exercitării funcției de supraveghere publică.

Luând în considerație faptul că în prezent aceste funcții sunt îndeplinite de diferite instituții (MF, CSAA, Camera de Licențiere, Comisia de Certificare de pe lângă MF), transmiterea funcțiilor către Agenția nou creată se va efectua treptat, astfel încât procesele propriu-zise să nu fie perturbate și să se asigure funcționalitatea deplină și continuă a acestora.

ASAA va fi guvernată de un Consiliu compus din ne-practicieni, iar activitatea acesteia va fi condusă de direcția executivă. Membrii Consiliului și ai direcției executive vor fi selectați în urma unei proceduri de numire independentă și transparentă. Astfel, pentru Consiliu se propune o componentă formată din șapte membri numiți prin Hotărâre de Guvern. Din Consiliu vor face parte doi reprezentanți ai MF, un reprezentant al BNM, doi reprezentanți ai CNPF, doi reprezentanți ai instituțiilor de învățământ superior ce dețin titlu științific (unul specialist în audit și al doilea în drept), desemnați de către Ministerul Educației.

În Republica Moldova auditorii nu au obligativitatea de asociere în organizații profesionale, ori organizațiile profesionale nu dispun de dreptul de certificare, de reglementare, de supraveghere a auditorilor și a activității de audit. Așadar, asociațiile profesionale de auditori din Republica Moldova nu au nici responsabilități, nici drepturi, ceea ce compromite calitatea serviciilor de audit.

Conform Legii privind activitatea de audit, rolul asociațiilor profesionale ține de:

- reprezentarea intereselor profesionale ale membrilor săi;
- colaborarea cu alte asociații și cu organizații neguvernamentale de profil din țară și din străinătate;
- dezvoltarea rețelei profesionale;
- elaborarea și implementarea regulilor profesionale proprii în conformitate cu standardele de audit și cu Codul Etic.

Legea privind activitatea de audit prevede ca auditorii certificați să-și mențină competențele prin participarea la programe de dezvoltare profesională continuă (DPC), a căror structură, conținut și organizare este descrisă în Regulamentul privind certificarea auditorilor. Cerința minimă anuală de DPC pentru auditori este de 40 de ore și poate include participarea la programele de instruire, la seminare, la conferințe, precum și publicarea materialelor de specialitate. MF revizuieste în cooperare cu asociațiile profesionale conținutul programelor DPC, cu scopul de a le aduce în conformitate cu necesitățile noului cadru de contabilitate și audit.

În prezent, în Republica Moldova există trei asociații care reunesc contabili, auditori și alți specialiști din domenii conexe:

- Asociația Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Moldova (ACAP RM – singurul membru al IFAC din RM);
- Asociația Auditorilor și Societăților de Audit din Moldova;
- Asociația Auditorilor și Consultanților în Management.

Toate cele trei asociații au obiective similare, dar și diferite, iar toate trei tind către un rol primordial în imaginea profesiei contabile și/sau de audit. Ele cooperează extrem de puțin.

Totodată, este important pentru toți de conștientizat ce înseamnă o asociație profesională și care sunt criteriile profesionalismului. Pentru aceasta, trebuie luată în considerare cel puțin definiția IFAC ce privește Asociația

Profesională Contabilă (*engl. PAO - Professional Accountancy Organization*) și cele șapte Declarații de Obligații ale Membrilor IFAC (*engl. SMO - Statements of Membership Obligations*).

Rolul ACAP RM în modernizarea profesiei de audit în RM

ACAP RM este o asociație profesională fondată în anul 1996 și activează în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, organizând activitatea membrilor săi în interesul societății și al dezvoltării contabilității și auditului în Republica Moldova. ACAP RM este prima asociație profesională din Comunitatea Statelor Independente căreia i s-a acordat statutul de membru asociat al IFAC în 1998, iar din anul 2004 este membru cu drepturi depline. De asemenea, din anul 2003 ACAP este membru cu drepturi depline al Consiliului Eurasiatic al Contabililor și Auditorilor Certificați (ECCAA) și din anul 2007 este membru asociat al Federației Internaționale a Experților Contabili Francofoni (FIDEF).

Misiunea asociației, potrivit atribuțiilor statutare, constă în întărirea profesiei contabile și de audit în Republica Moldova și în stimularea membrilor săi să adere la cele mai înalte standarde de profesionalism, promovând, în același timp, convergența națională la aceste standarde. Pentru realizarea misiunii sale asociația își propune următoarele obiective de importanță publică:

→ Consolidarea reputației profesiei, inclusiv prin educație,

etică și calitate, dobândirea și propagarea cunoștințelor în domeniul profesiei;

- Acordarea asistenței pentru dezvoltarea contabilității și auditului în RM
- Apărarea drepturilor și a intereselor legitime ale membrilor săi, acordarea sprijinului în vederea ridicării nivelului profesional al acestora și al calității serviciilor prestate.

Unul din domeniile prioritare ale ACAP RM este colaborarea și cooperarea națională și internațională cu organizații similare de contabili și auditori profesioniști. Această cooperare are loc atât pe plan bilateral, cât și prin participarea activă a asociației la lucrările organismelor interstatale de cooperare regională și internațională în domeniul profesiei.

Pe 01.03.2016 în Republica Moldova activau 121 societăți de audit și erau înregistrați 290 de auditori financiari, care dețineau certificate de calificare în audit general, după cum urmează:

- Auditori care dețineau certificate pentru auditul general – 290 de persoane; 40 dintre ei dețin și certificate pentru:
 - auditul companiilor de asigurări – 13 persoane;
 - auditul instituțiilor financiare – 27 persoane.

La aceeași dată ACAP avea înregistrați cu statut de membru:

- 982 persoane fizice, din care:
 - Membri plenipotențieri – 372, cu una sau mai multe dintre următoarele calificări:
 - auditori – 141 (reprezentând 49% din totalul auditorilor certificați);

- contabili certificați, titulari CIPA (Certified International Professional Accountant) – 23;
- contabili certificați, titulari CAP (Certified Accountant Practitioner) – 324;
- membri de onoare – 5;
- Membri asociați – 561;
- Membri studenți – 16;
- Membri inactivi – 30;
- 46 persoane juridice – firme de audit și contabilitate.

ACAP RM este reprezentantul național al contabililor și auditorilor profesioniști în fața Guvernului Republicii Moldova, a organelor de reglementare și a altor părți interesate. ACAP contribuie la abordarea provocărilor comune legate de cadrul de contabilitate și audit, apărând interesele membrilor săi. Conform obligațiilor sale de membru al IFAC, ACAP RM trebuie să încurajeze autoritățile naționale responsabile de reglementarea profesiei să aplice Declarația privind Obligațiile de membru 1 (SMO1) „Asigurarea calității” și Standardul Internațional de Control al Calității 1 (ISQC 1) „Controlul calității pentru firmele care efectuează audituri și revizuirii ale situațiilor financiare, precum și alte misiuni de asigurare și servicii conexe”.

Tot în calitate sa de membru al IFAC, ACAP RM este organismul profesional care, conform prevederilor Declarației privind obligațiile membrilor (SMO 1) „Asigurarea calității” și a statutului său, este în drept să efectueze inspecția privind controlul calității activității de audit desfășurate de membrii săi.

În calitate de membru al IFAC, ACAP RM are obligația să asigure o serie de controale de asigurare a calității activității desfășurate de membri săi – persoane juridice. Controalele pot fi efectuate fie de ACAP, fie de alte autorități din Republica Moldova. Unul din obiectivele ACAP RM este de a asigura un nivel corespunzător al îndeplinirii acestei obligații prevăzute în Legea contabilității și în Legea privind activitatea de audit (care este bazată pe prevederile Directivelor 2013/34/EU privind contabilitatea și 2006/43/EU privind auditul) puse în aplicare în 2008, precum și de a continua instruirea în domeniul asigurării calității activității de audit desfășurate de membrii săi. Așadar, în scopul îndeplinirii prevederilor statutare în calitate sa de membru al IFAC și în conformitate cu cerințele organismelor internaționale, asociația a întreprins următoarele acțiuni:

- A editat și a pus la dispoziția membrilor – persoane juridice în 2014 „**Ghidul privind Controlul Calității pentru Practicile Mici și Mijlocii**”, care se bazează pe prevederile Ghidului elaborat de IFAC. *Lucrarea este adresată auditorilor profesioniști și reprezintă un îndrumar orientativ și sprijină auditorii în elaborarea și implementarea sistemului propriu de control al calității.*
- A elaborat **Regulamentul privind inspecția calității activității de audit și a altor servicii conexe** (în continuare – Regulament), aprobat de Consiliul director al ACAP în anul 2012. *Regulamentul a fost elaborat ținându-se cont de prevederi-*

le ISQC 1, SMO1, a Standardelor Internaționale de Audit și a Regulamentului provizoriu privind controlul extern al calității lucrărilor de audit, aprobat prin ordinul MF în anul 2014.

- În anul 2014 a fost creat Departamentul Controlul Calității și Monitorizare (DCCM), structură permanentă în cadrul ACAP RM. Conform Regulamentului, principalele atribuții ale acestuia sunt:
 - a. urmărirea respectării de către membrii asociației a normelor care reglementează profesia:
 - Standardele internaționale de audit;
 - Codul etic al profesioniștilor contabili;
 - Alte norme de reglementare a profesiei.
 - b. asigurarea implementării sistemului de control al calității activității de audit desfășurate de firmele de audit – membre ale ACAP RM;
 - c. asigurarea conformității activității DCCM și a Regulamentului elaborat cu normele și legislația națională și internațională în domeniul profesiei;
 - d. sesizarea Departamentului de etică din cadrul ACAP RM, conduită profesională și investigații;
 - e. participarea la investigarea aspectelor tehnice referitoare la conduita profesională a membrilor;
 - f. îndeplinirea altor atribuții stabilite de către conducerea Asociației.

Începând cu anul 2014 DCCM a inițiat efectuarea **inspecției pri-**

vind controlul calității activității de audit desfășurate de membri – persoane juridice. Inspecția a fost concepută pentru asigurarea respectării de către societățile de audit și de auditorii întreprinzători individuali a **cerințelor stabilite de Legea privind activitatea de audit, Standardele Internaționale de audit (ISA), Codul etic al profesioniștilor contabili** emis de Consiliul pentru Standardele Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB) al IFAC și de **alte acte normative** aferente domeniului de audit.

Procedurile de asigurare a calității activității de audit au fost dezvoltate astfel încât să corespundă cerințelor Codului de Etică profesională, ISA, precum și cerințelor organismelor internaționale ce coordonează activitatea ACAP RM. În cadrul verificărilor efectuate de către experții organismelor internaționale în cursul anului 2015, la capitolul asigurarea calității activității de audit asociația a fost apreciată pozitiv.

Potrivit legislației, Controlul calității activității de audit are ca obiectiv asigurarea respectării de către firmele de audit și de auditorii întreprinzători individuali a prevederilor Legii privind activitatea de audit, a prevederilor SNC, ISA, ISQC 1, a Codului Etic al profesioniștilor contabili, a Regulamentului provizoriu privind controlul extern al calității lucrărilor de audit precum și ale altor acte normative ce reglementează activitatea de audit.

Acest fapt constituie baza pentru ca elaborarea sistemului de revizuire a asigurării calității la nivel de țară să devină o responsabili-

tate comună a CSAA, ACAP RM, a firmelor de audit și a auditorilor întreprinzători individuali.

În perioada cuprinsă între anii 2011 și 2015 ACAP în colaborare cu Fundația PUM Senior Experts din Olanda au organizat sistematic instruirii pentru perfecționarea aptitudinilor în privința controlului și asigurării calității activității de audit în cadrul cărora au fost instruiți auditori și experți în domeniul auditului.

Pentru o mai bună conlucrare cu membrii săi, ACAP RM dezvoltă o relație de parteneriat și de colaborare. În acest sens, avem în vedere organizarea meselor rotunde sub formă de ateliere de lucru cu caracter preponderent aplicativ. Caracterul teoretic este important, dar în acest moment, în opinia noastră, caracterul aplicativ devine din ce în ce mai necesar auditorilor din Republica Moldova.

Instruirea în domeniul instituirii și implementării sistemului de control al calității are drept scop explicarea ISA-urilor și a Codului Etic. Obiectivul instruirii este de a oferi auditorilor o bună înțelegere a modului practic de efectuare a unui audit în baza ISA, precum și a modului de gestionare a unei practici de audit. În total pe parcursul anului 2015 au fost desfășurate șapte ateliere de lucru sub genericul „Îndrumări practice în implementarea sistemului de control al calității în cadrul firmei” la care au participat auditori din diferite firme de audit, membre ale ACAP RM.

Materialele de referință distribuite participanților au fost pregătite având în vedere aspectul practic, în baza ISA, a Codul Etic,

a Ghidului privind Controlul Calității pentru Practicile Mici și Mijlocii și alte acte normative din domeniul profesiei.

În opinia ACAP RM asociațiile profesionale sunt importante din punct de vedere strategic pentru dezvoltarea profesiei. Contribuția posibilă a acestora la supravegherea publică și la asigurarea calității, precum și condițiile în care unele funcții și sarcini de supraveghere ar putea fi delegate trebuie să fie luate în considerare.

Dat fiind că la etapa transunerii în legislația națională a Directivei privind auditul (2006/43/EU) nu se prevedea delegarea unor funcții către organizațiile profesionale, ACAP RM a întreprins următoarele acțiuni:

→ a înaintat către Consiliul de supraveghere a activității de audit de pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova solicitarea ca acesta să monitorizeze activitățile desfășurate de ACAP RM privind asigurarea controlului calității pentru a stabili în ce măsură acestea sunt conforme celor desfășurate de SVC din cadrul CSAA și să pună în discuție subiectul delegării unor funcții către ACAP RM;

→ de asemenea, ACAP RM a considerat oportun să propună Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova să adauge în proiectul de transpunere a Directivei 2006/43/EU și, respectiv, în legislația națională a următoarelor:

- delegarea către organizațiile profesionale a funcțiilor legate de reglementarea profesiei sub monitorizarea Agenției pentru Supravegherea Activității de Audit (ASAA):
 - instruirea profesională continuă a auditorilor;
 - controlul extern al calității activității de audit desfășurate de firmele de audit, cu excepția entităților de interes public;
- stabilirea posibilității ca organizațiile profesionale să poată promova în cadrul ASAA două persoane - auditori nepracticieni;
- stabilirea prin lege a obligativității ca auditorii întreprinzători independenți și firmele de audit să fie membri ai unei organizații profesionale. ◆

O asociație viabilă, notorie a profesiei contabile și de audit, un organism profesional unit este extrem de important în implementarea reformelor în domeniul contabilității și auditului prin ameliorarea calității și prin îmbunătățirea percepției profesiei de către comunitatea de afaceri, comunitatea academică, de organele abilitate în reglementare și transpunere a Directivelor.

Semnal editorial

Curtea de Conturi Europeană a fost creată în anul 1975 pentru a îmbunătăți managementul bugetar și pentru ca cetățenii europeni să fie mai bine informați cu privire la modul în care sunt folosite resursele financiare. Ea funcționează în cadrul inter-instituțional creat de Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene și de Reglementarea Financiară aplicabilă bugetului general al Uniunii Europene. Cartea „Curtea de Conturi Europeană în prevederile TFUE și ale legislației derivate” aduce explicații cu privire la auditul desfășurat de această instituție.

Cartea a fost publicată de doi profesori universitari, **Ionel Bostan** și **Ioan Hurjui**, la editura Pro Universitaria. Ea include aspectele-cheie referitoare la activitatea Curții de Conturi Europene, respectiv examinarea legalității veniturilor și cheltuielilor Uniunii Europene, asigurarea unui management financiar adecvat și adresarea neregulilor detectate.

ISSN 2284-6697

9 772284 669006